УХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 155 (13471)
1971 оной июлиин 3, суббото
Сэн 2 мүнгэн

НООҺО ХАЙШАЛАЛГА—ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛБЭ

Һаяхан Охин-Булагай совхозой гурбадахи отделенидэ хонидой нооһон хайшалагдажа захалаа. Энэ харюусалга ехэтэй хүдэлмэри дэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд һайнаар бэлдэһэн байна.

Отделениие даагша Балто Гонгорунович Жигжитов, малай эмнэн Гармацэрэн Раднатарович Будаев, зоотехник Дашанима Жимбиевич Хандажапов гэгшэд гарануудаар урид ябажа, хонидой нооһоной хиргагдахаар боложо байһыень шалгажа үзөөд, тусхай график зохёоһон байгаа.

Нооһо хайшалха пункт харин һайнаар заһагдажа, хайшашадаар хүдэлхэ дүршэлтэй хүнүүд, коммунистнууд, комсомол залуушуул энэ ажалда элсүүлэгдээ.

...Үдын халуун наран хайра гамгүйгөөр шарана. Харлан тосхондо түхеэрэгдэһэн пунктда хониной нооһо хайшалалга түлэг дундаа ябажа байна. Олонхинь машинкаар, зариманиинь гараар хайшалхань харагдана.

Эрхим тракториснуудай нэгэн Пурбодоржо Раднаевай электромашинкын хутагын эриие хурсадхажа байхые харахада, энэ ажалдаа ехэл дүршэһэн хүн хэбэртэй.

— Мүнөө хоёрдохи жэлээ хониной нооһо хайшалалгада ябанаб. Энэ ехэ хүдэлмэреэ дүүргээд, дахин трактористаараа хүдэлхэб,—гээд тэрэ хэлэбэ.

Электро-хайша тракторист Владимир Гомбоевой гарта ульгам зөөлэхэнөөр, дура буляамаар гулдирна. Энэ хүн үдэртөө 40—50 хони хайшалжа, 200—250 килограмм нооһо тушаана.

Будцү Доксомова пенсидэ гараһаншье һаа, хони хайшалхадаа дүршэл шадабари ехэтэй хадаа энэ хүдэлмэридэ ябалсана. Тэрэнэй дэргэдэ нэгэ багахан басаганиинь гар хайшаар дорюуханаар нооһо хиргана. Энэ дүрбэдэхи класс дүүргэһэн Сэсэгмаа гэжэ аша басаганиинь байба.

Энэ басаганай эхэ эсэгэнь хонишоноор удаан жэлдэ амжалтатайгаар ажаллажа ябана, үхибүүдыныеше угаараа хонишоной мэргэжэлдэ багаһаа хойшо һуралсана бшуу.

Мүн эндэ Доржиевтаншье дүрбэ табаараа, гэр бүлөөрөө ябалсажа,һайнаар ажаллана.

Һаалишадшье ажал ехэтэй байгаашье һаа, хони хайшалалгада эдэбхитэйгээр оролсожо, эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр ажаллана. Һаалишад Дулгаржап Аюрова, Надежда Цыренова, Дашадабаа Базарова гэгшэд үхибүүдтэйгээ ажаллажа харагдана.

Үе үе болоод лэ, нооһоной шанар шалгагшын шэгнүүр дээрэ хүбэн сагаан нооһо тэбэреэр асараад лэ табина. Нооһо шалгагшаар пенсионер Ешинхорлоо Дугаржапов ажаллана. Энэ хүн ехэ дүршэлтэй, ажал эмхидхэхэдээ бэрхэ хүн юм.

Совхозой партийна организаци, дирекци энэ харюусалгата ажалда хүнүүдээ эмхитэйгээр элсүүлжэ шадаа.

Үдэр бүри энэ отделенидэ 400—500-гаад хонид хайшалагдажа, эрхим шанартай нооһон гүрэндэ тушаагдана. Харин ноохотой 9 мянгаад хонидоо түргэнөөр хайшалжа, Эхэ орондоо «сагаан алта» ехээр оруулха байһандань эдэнэртэ этигэмээр.

А. ДАШИЕВ.

ЭЛЕКТРО-ХАЙШЫН ХУРДАНДА

Фоторепортаж

СЭЛЭНГЫН АЙМАГ. **Ноёхон — XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түб. Үглөөнэй 5 часта тус тосхоной зүүн захада ута байрын газаагуур хүн зон олон харагдана. Эндэ хонидой нооһо хайшалха 94 машинкатай пункт эмхидхэгдэнхэй.**

Пункт соогуур ябахада Ноёхоной дунда һургуулиин үхибүүд, Улаан-Үдын хүдөө ажахын техникумэй студентнэр хониной нооһо ехэ шадамараар хайшалжа байхань харагдана. Нэн түрүүн эндэ хонидые уянгүйгөөр, түргэнөөр хайшалха арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

— Үдэртөө мянгаад хони хайшалжа, энэ хүдэлмэреэ июлиин арбаадаар дүүргэхэ бэзэбди, — гээд колхозой түрүүлэгшэ, БурАССР-эй Верховно Соведэй депутат Пётр Цырендашиевич Хайдапов хэлэбэ.

Хони хайшалалгада колхозой чемпион Георгий Лумбунов, Юрий Болхоев 80—90 хонин хүрэтэр хайшална. Һургуулиин үхибүүдэй дунда 9-дэхи классай Ханда Эрдынеева, Валерий Батуев, Бутыдма Бадмацыренова гэгшэд 30—40 хони хайшална. Студентнэрэй дунда Люба Коломеец, Настя Филиппова, Надя Эрдынеева гэгшэд бэшэнэйнгээ дунда илангаяа шалгарна.

— Энэ жэлдэ 900 центнер нооһо гүрэндэ худалдаха түсэбтэйбди. Мүнөө 5 машина гэхэ гү, али 200-гаад центнер нооһон тушаагдаад байна. Түсэбөө дүүргэхэбди, — гээд колхозой главна зоотехник Дмитрий Базаров манда хөөрэнэ.

Түрүү хонишодой—Цыренсуу Эрдынеевагай, Хубисхал Юндуновай, Маркс Юмсуруновай отарынхид нооһо хайшалха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1) Гурбадахи жэлээ чемпион болоһон хайшашан Ханда Эрдынеева, 2) Ноёхоной нооһо хайшалалгын пунктда; 3) электромашинануудые заһагша Дагба Раднаев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭР

«50 лет Октября» совхозой нэгэдэхи отделенидэ хониной нооһо хайшалжа эхилбэ. Хайшашадай хоорондуур агрегадые даагша нүхэр Утеев, хайша хурсадагша Валерий Дамбаев машинкануудай бэлэнние анхаралтайгаар шалгана.

Эндэ һургуулиин һурагшадһаа бүридэһэн үйлэдбэриин нэгэ бригада хүдэлнэ. Түрүүшын үдэр 19 хайша хүдэлөө. Эдэ үдэрнүүдтэ зарим хүнүүд гараар хайшалжа байна.

Хониной нооһо һайн шанартайгаар, болзор соонь хайшалжа дүүргэхын түлөө 1-дэхи отделениин хүдэлмэришэд бүхы хүсэ шадабаряа гаргана.

Р. МУНКУЕВ.

Хэжэнгэ.

Таби гаран центнер хайшалагдаа

Июнь һарын тэнгһээ хойшо Захааминда үдэр бүри тооной оройн бороо хура хонидой нооһо хайшалалгые яһала гэдэргэ татаа. Тиигэбэшье зарим ажахынууд сэлмэг үдэрнүүдые хэрэглэн, мүн ойро зуурын бороодо отарануудаа хушалтатай дал, сарайнуудта оруулжа, хонидойнгоо нооһо хайшалжа байба.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз Бургалтай, Зүүн Модон гэжэ газарнуудта хонидой нооһо хайшалха пунктнуудые түхеэржэ, ажалай сагые зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар хонидойнгоо гурбанай нэгэ хубиие хайшалжа дүүргэбэ. Нооһо илгаха, ябталха пунктда 50 гаран центнер нооһон оронхой. Мүнөө жэл эндэ хонидой нооһо һайн шанартайгаар хайшалха гэжэ оролдоно.

Мүн XXII партсъездын нэрэмжэтэ, «Красный Октябрь», «Победа», «Коммунизмын зам» колхозууд һүүлэй үдэрнүүдтэ хонидойнгоо нооһо түлэг хайшалжа байна.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ,
манай корр.

ХОЁР ДАХИН

Хурамхаанай аймагай Сахулиин совхозой ажалшад гүрэндөө һү худалдаха хахад жэлэй түсэб байгша оной апрелиин 15-да дүүргэһэн юм. Тиигээд июниин 28-най дүнгөөр тэдэнэр түсэбһөө гадуур 1570 центнер һү гүрэндэ тушаагаа. Тиигэжэ эдэнэр хахад жэлэйнгээ түсэбые хоёр дахин үлүүлэн дүүргэбэ. Гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнь түсэб 113 процент дүүргэгдээ.

Энэ ажахыда үнеэн бүриһөө 1000—1200 литр һү һааһан Е. Соломинская, В. Меньшикова, А. Любовникова гэгшэд дүршэл ехэтэй һаалишад болоно.

Б. ДОРЖИЕВ,
Зүгын трестын главна зоотехник.

САГААН ЭДЕЭНЭЙ ЭЗЭД

Һаяхан Гааргын совхоздо үйлэдбэриин зүблөөн болобо. Эндэ һү һаалгаар хахад жэлэй түсэбэй хэр дүүргэгдэжэ байһые зүбшэн хэлсээ.

Совхоз һү һаалгаараа хахад жэлэйнгээ түсэб майн 18-да дүүргэжэ, аймаг соогоо хоёрдохи һуури эзэлнэ. Тиин совхозой нэгэдэхи отделениин малшад хахад жэлэй түсэб 144 процент дүүргэжэ, аймаг дотороо нэгэдэхи һууринда гаража, партиин райком болон аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ. Энэ отделениие эрхилэгшээр Дылгыр Галсанович Аюшеев, парторганизациин секретаряар Владимир Будаевич Доржиев хүдэлдэг.

Энэ отделенидэ ажалша бэрхэ һаалишад олон. Отделениин түрүү һаалишад Сырема Ринчинова, Дулгар Адушиева гэгшэд һү ехээр һаажа шалгарба.

Мүн Угнасайн фермэ түсэбөө 134 процент дүүргэһэн байна.

Энэ зүблөөн дээрэ һаалишад зунай үедэ үнеэн бүриһөө ехэ һү һаажа абаха гэһэн шэнэ уялга нэгэн дуугаар баталан абаба.

Б. ГОМБОЕВ.

Хурамхаан.

ИЮЛИИН 3—КООПЕРАЦИИН УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

Кооперациин уласхоорондын үдэр дэлхэйн бүхы оронуудта июлиин нэгэдэхи субботодо жэл бүхэндэ тэмдэглэгдэдэг юм. Кооперативна хүдэлөөн мүнөө угаа ехэ экономическа ба социальна хүсэн болонхой. Кооперативууд өөрынгөө зэргэдэ 500 миллион шахуу хүниие нэгэдүүлдэг.

Манай ороной эд хэрэглэгшэдэй кооперациин амжалтанууд тухай хөөрэжэ үгэхыень Центросоюзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо **А. Г. Яшиниие** ТАСС-ай корреспондент В. Дорошенко гуйһан байна.

— Совет ороной эд хэрэглэгшэдэй коопераци хүдөө тосхонуудай ажабайдалтай нягта холбоотой,—гээд А. Г. Яшин хэлээ.—Коопераци мүнөө 60 миллион хүниие нэгэдүүлдэг. Хүдөөгэй зониие олон тоото магазинууд, 73 мянга гаран ресторан, столово, кафе хангадаг байна. Үнгэрһэн табан жэлэй турша соо эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эд бараа худалдалга 51 процентээр нэмэжэ, 1970 ондо 44 миллиард үлүүтэй түхэригэй болоһон байха юм.

Энээн тухай тусгаар тогтожо хэлэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, элитэ ехэ хубилалтанууд болоһон байна бшуу. Материальна байдалай һайжаралга таряашадай эрилтэ хэрэглэмжые хубилгаа. Эсэстэнь, худалдагдадаг эд бараанай бүхы түхэл янзань хубилһан байна. Урдань хүдөөдэ керосин, дабһан, зуруул, мылэ гэхэ мэтэ эгээн лэ гүйсэтэй эд бараан байһан юм. Мүнөө хүнгэн автомобильнууд, мотоциклнууд, мотороллернууд, холодильнигууд болон телевизорнүүд тон олоор хэрэглэгдэдэг болоо. Һүүлшын табан жэлэй турша соо хүдөөгэй зон 7 миллион 635 мянган телевизор, 2 миллион 741 мянган холодильник, 6 миллион 491 мянган хубсаһа угаадаг машина худалдажа абаһан байна. Энэ хадаа урда тээхи табан жэлэйхидэ орходоо гурба-дүрбэ дахин олон болоно.

Центросоюз худалдаа наймаа ехээр хэхэһээ гадна, бэлэдхэл хэдэг томо организаци болоно. Табан жэлэй турша соо 27 миллиард түхэригэй хүдөө ажахын продукт ба түүхэй эд худалдажа абтаһан байна. Имагтал түсэбһөө гадуур 600 мянган тонно хартаабха, 10,9 миллиард монсогор үндэгэн, 126 мянга гаран тонно нооһон гүрэндэ худалдагдаһан байха юм.

Жэшээлхэдэ, мүнөөнэй түсэбтэ табан жэлдэ розничио эд бараа худалдалга 1,4 дахин нэмэхэ. Культурно-ажаһуудалай ба ажахыда хэрэглэгдэдэг эд бараан хүдөөгэй магазинуудта бүри олоор ородог болохо.

Калори ехэтэй эдеэ хоолой продуктнуудаар хүн зониие хангалга шууд һайжарха. Имагтал кооперативна предприятинууд консервэнүүд болон колбаса гаргалгые табан жэлэй турша соо нэгэ хахад үлүүтэй дахин, кондитерска, зүйлнүүдые хоёр дахин нэмээхэ байна.

Эд бараа улам ехээр гаргалга худалдаа наймаа һайнаар эмхидхэхэ шэнэ онол аргануудые хэрэглэхэ эрилтэ табиха болоно.

65 орониие нэгэдүүлдэг уласхоорондын кооперативна альянсын эгээн лэ үнинэй гэшүүдэйнь нэгэн Центросоюз болоно.

Делегацинуудые бэе бэедээ эльгээлсэлгэ гадаадын политическэ холбоо байгуулха эгээн лэ дэлгэрэнги түхэл маягынь болоно гээшэ. Үнгэрһэн табан жэлэй турша соо дэлхэйн 85 оронһоо 300 гаран кооперативна делегаци Советскэ Союзда ерэһэн байха юм.

Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин нээлгэ тухай

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси 1971 оной июлиин 6-да, үглөөнэй 10 часта Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо нээгдэхэ.

Сессидэ ерэһэн Верховно Соведэй депутадууд Соведүүдэй байшан соо июлиин 5-да үглөөнэй 9 часһаа үдэшын 7 час хүрэтэр 409 ба 410-дахи таһагууд соо бүридхэлдэ абтаха. Телефонууд: 37-49, 47-22, 42-61.

БААТАРНУУДТАЙ ХАХАСАЛГА

Манай Эхэ ороной гайхамшаг хүбүүдэй—замбуулиниие шэнжэлэлгын баатарнуудай—Георгий Тимофеевич Добровольскиин, Владислав Николаевич Волковой, Виктор Иванович Пацаевай усалтан наһа барaһантай дашарамдуулан, совет хүнүүд, түрүү үзэл бодолто хүн түрэлтэн гүн ехээр шаналан гашуудана.

...Совет Армиин Улаан тугта зал шаналал гашуудалай шэнжэтэйгээр шэмэглэгдэнхэй. Июлиин 1-нэй 12 часһаа баатарнуудтай хахасахын тулада хүнүүд орожо эхилээ.

Шаналал гашуудалай түрүүшын вахтада хүдөөлүүлгэ эмхидхэхэ правительственна комиссиин гэшүүд жагсаа. А. П. Кириленко, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, Л. В. Смирнов, М. В. Келдыш, А. А. Гречко, С. А. Афанасьев, Л. А. Борисов, В. Ф. Промыслов, В. А. Шаталов, М. П. Георгадзе, М. С. Смиртиков хүндэлэлэй харуулда зогсоо.

Гашуудалай аялгатай дуунуудай зэдэлээн доро зал соо хүнүүд орожол байгаа.

Шаналал гашуудалай вахтада СССР-эй лётчик-космонавтнууд зогсоо.

КПСС-эй Центральна Комитедһээ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумһээ, Министрнүүдэй Соведһээ, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумһээ, Министрнүүдэй Соведһээ, СССР-эй Оборонын министерствэһээ, Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениһээ, мүн ВЦСПС-һээ, ВЛКСМ-эй ЦК-һаа, КПСС-эй МГК ба Моссоведэй гүйсэдкомһоо, сэрэгэй округуудай ба частьнуудай сэрэгэй академинүүдэй, Министерствэнүүд ба зургаануудай зүгһөө, лётчик-космонавтнуудай, баатарнуудай түрэлхид ба дүтын хүнүүдэй зүгһөө веногууд табсангай хажуугаар табигдаһан байна. Шэнэ шэнэ веногууд таһалгаряагүйгөөр табигдажал байгаа. Баатарнуудай дурасхаалые ёһолон хүндэлхын тулада Коммунис партиин ба Совет правительствын хүтэлбэрилэгшэд ерээ. Нүхэд Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Г. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, П. Н. Демичев, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Д. Ф. Устинов, Н. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, И. С. Соломенцев, КПСС-эй Түбэй шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ Г. Ф. Сизов хүндэлэлэй харуулда зогсоо.

Наһа баргшадай гэр бүлын гэшүүдтэ, зал соо байлсаһан тэдэнэй түрэлхидтэ совет хүтэлбэрилэгшэд гүнзэгы шаналалаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

СОЛО ГАБЬЯАНЬ МҮНХЭ

Шаналал гашуудалай митингһээ

...Июлиин 2-ой үглөөнэй 10 саг. Совет Армиин Түбэй байшангай Улаан тугта зал соо баатарнуудай үнэһэн шарилтай урнанууд үндэр табсангууд дээрэ сэсэгүүдэй дунда табяатай байба. Шаналалай лентэнүүдээр бүригдэһэн Г. Т. Добровольскиин, В. Н. Волковой, В. И. Пацаевай портредүүд харагдана. Совет Армиин сэрэгшэд хүндэлэлэй харуулда жагсан зогсобо.

Москвагайхид баатар габьяата космонавтнуудтай хахасахаяа ерэнэ. Хүдэлмэришэд, алба хаагшад, эрдэмтэд, соёлой ажал ябуулагшад, Совет Армиин, Авиациин ба Флодой сэрэгшэд, залуушуул абяа шэмээгүй дабшана. Хүнүүд захагүй ерэжэл байба. Табсангуудай хаяада баглаа сэсэгүүд табигдана.

Үдэрэй 12 час. Улаан тугта зал худар оролго болюулагдаба. Шаналалай һүүлшын вахтада хүдөөлүүлгэ эмхидхэхэ правительственна комиссиин гэшүүд жагсаба.

Зал дотор Георгий Добровольскиин, Владислав Волковой, Виктор Пацаевай түрэлхид, дүтын хүнүүд, ханинар үлээ. Хахасалгын һүүлшын минутанууд эхилбэ.

Правительственна комиссиин гэшүүд баатарнуудай үнэһэн шарилтай урнануудые ехэ буугай лафетэнүүд дээрэ гаргажа табина.

Шаналалай дабшалгые Союзуудай байшангай дэргэдэ Советскэ Союзай Коммунис партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд угтаба.

Хүдөөлүүлгын ёһололто дабшалга Улаан талмай дээрэ орожо ерээ.

Үнэһэн шарилтай урнанууд лафетэнүүд дээрэһээ буулгагдан, В. И. Ленинэй Мавзолейн урда тусхай табсан дээрэ табигдаба.

Шаналалай митинг эхилээ. Тэрэниие КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко нээбэ.

Нүхэр Кириленкын һүүлээр СССР-эй Наукануудай академиин президент М. В. Келдыш, СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой В. А. Шаталов, «Красный пролетарий» заводой токарь А. Я. Рыбаков, КПСС-эй МГК-гай секретарь Л. А. Борисов гэгшэд үгэ хэлээ.

Шаналалай митинг дүүрээд, КПСС-эй ЦК-гай, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд, правительственна комиссиин гэшүүд, СССР-эй летчик-космонавтнууд урнануудые үргөөд, Кремлиин хананууд тээшэ шэглэн дабшаба.

Артиллериин салют нэернэ. Урнанууд тусхай нүхэн соо табигдажа, дурасхаалай хабтагайнуудаар бүглэгдэбэ.

Улаан талмай дээгүүр Советскэ Союзай гүрэнэй гимн зэдэлээ.

Эсэслэн баталалгын грамотануудые абалсаба

Хани барисаан, харилсаа холбоон тухай 1971 оной майн 27-до СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын, ОАР-ай президент Анвар Садат гэгшын Каирта гар табиһан совет-египет договорые эсэслэн баталалгын грамотануудые андалдан абалсалга июлиин 1-дэ Москвада болоо.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, ОАР-ай премьер-министрэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Махмуд Риад эсэслэн баталалгын грамотануудые андалдан абалсаа.

Грамотануудые андалдан абалсалгын үедэ совет талаһаа КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Новиков болон бусад байлсаа.

Египет талаһаа Арабуудай Нэгэдэмэл Республикаһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд М. Галеб, гадаадын хэрэгүүдэй министрэй кабинедэй начальник М. Риад болон бусад байлсаһан байна.

Эсэслэн баталалгын грамотануудые андалдан абалсаһанай һүүлээр СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, ОАР-ай премьер-министрэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Махмуд Риад үгэнүүдые хэлээ.

КПК-гай 50 жэлэй ойе совет олониитэ тэмдэглэнэ

Хитадай Коммунис партиин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан заседаниие СССР-эй Наукануудай академиин Алас-Дурна зүгэй институдтай хамта совет-хитад хани барисаанай бүлгэмэй центральна управлени энэ оной июлиин 1-дэ, Хариин оронуудай арадуудтай хани барисаа байгуулха байшан соо үнгэргөө.

СССР-эй Наукануудай академиин Алас-Дурна зүгэй институт Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй институдтай, СССР-эй Наукануудай академиин хари хэлэ шэнжэлэлгын институдтай хамта энэ дурасхаалта үдэртэ зорюулан конференци хээ.

Совет олониитын ажал ябуулагшад, эрдэмтэд, нүхэд С. Л. Тихвинский, М. И. Сладковский, Г. В. Астафьев, Т. Н. Акатов, В. Н. Глунин, А. М. Григорьев, Н. И. Кончиц, К. В. Кукушкин, А. С. Титов болон бусад заседани ба конференци дээрэ элидхэлнүүдые хээ. КПК-гай түүхэдэхи гол шатанууд тухай, хитад арадай революционно тэмсэл хүтэлбэрилгэдэ тэрэнэй дүүргэһэн үүргэ тухай үгэ хэлэгшэд дурдаа. Тэрэшэлэн тэмсэлэйнь бүхы шатануудта хитад революционернүүдтэ Коминтернын ба совет коммунистнуудай үзүүлһэн ехэ туһаламжа, тэрэшэлэн КПК-гай VIII съездын (1956 он), мүн дэлхэйн социалис оронуудтай нягта холбоотойгоор ажаллажа, социализм байгуулха талаар съездын баталһан генеральна хараа шугамай удха шанар тэмдэглэгдээ.

Хитад тушаа КПСС-эй баримталдаг шууд сэхэ хараа бодол элидхэлнүүд ба мэдээсэлнүүд соо харуулагдаһан байна. Энэ хараа бодол манай партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүд соо дахяад лаблагдаһан байха юм. Социалис оронуудтай, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнтэй хани барисаатай, харилсаа холбоотой байха хараа бодолдоо КНР-эй, Хитадай Компартиин тэхэрин ороо һаань, империализмда эсэргүү фронтые бэхижүүлгэдэ тааралдаха гээд тэмдэглэгдэһэн байха юм. Совет хүнүүд хитад коммунистнуудые, марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын үзэл бодолые бэелүүлхын, Хитадай революциин илан мандахын, дэбжэлтын ба социализмын замаар Хитадай дабшадаг болохын тулада хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр тэмсэдэг бүхы хүнүүд тухай үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглэһэн байна.

ПРОФСОЮЗАН АЖАБАЙДАЛ

МҮРЫСӨӨН ЯАЖА МҮНДЭЛӨӨБ

Үнгэрэгшэ табан жэлдэ ажалайнгаа бүтээсые 1,9 дахин дээшэлүүлжэ, продукци үйлэдбэрилгэеэ 103,7 процент дүүргээд, түсэбhөө гадуур 6 миллион 688 мянган түхэриг олзолhон Улаан-Үдын нооhо угаадаг фабрикын коллектив мүнөө шэнэ табан жэлые мүн лэ урма зоригтойгоор эхилэнхэй.

Ленинскэ ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрhэн эршэтэ социалис мүрысөөе толгойлhон коммунистнууд болон ажалай түрүүшүүл партиингаа XXIV съездые заншалта социалис мүрысөөгөөр угтаа hэн. Съездын нээгдэхэ үдэр болотор 120 тонно нооhо угаажа гаргахабди гэhэн дээшэлүүлэгдэhэй уялгаяа фабрикын хүдэлмэришэд хоёрхон hара соо дүүргээд, съездын эхилтэр үшөө 70 тонно нооhо угаажа шадаа. Тиигэжэ тус фабрикын ажалша бэрхэ коллектив партиингаа съездын хүндэлэлдэ абаhан дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудаа сүм дүүргэhэн тухайгаа съездын президиумдэ мэдээсэхэ хүндэтэ эрхэ олоhон байна. Мүн съездын урда тээхи мүрысөөндэ район соогоо түрүүлжэ, КПСС-эй Октябрьска райком болон районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй дипломдо хүртөө hэн.

Фабрикын коллектив түрэл Коммунис партиингаа съездые бага бэшэ амжалтатайгаар угтаа. Тэдэнэй хүсөөр шэнэ оньhожоруулагдамал дүшэн түхеэрэлгэ үйлэдбэридэ хэрэглэгдэдэг болонхой. Энээнэй ашаг олзонь нилээд ехэ. Гансахан нооhо угаажа хатаадаг зургаадахи агрегадай ашаглалгада үгтэхэдэ, фабрикын үйлэдбэрилхы хүсэн арбан процентээр дээшэлhэн байна. Мүн хүдэлмэришэдэй ажалайнь гуримшье hайжаруулагдаа. Шэнэ табан жэлдэ фабрикые томодхон заhабарилха түсэбэй ёhоор, нооhо илгадаг цехтэ конвейерээр ажалладаг арга хэрэглэгдэдэг боложо, нооhо илгагшад энэ жэлэй майн нэгэнhээ нэгэ халаанда хүдэлдэг болобо. Тиихэдээ эндэхи хүдэлмэришэдтэ үдэшын hургуули, техникум болон институтташье hураха арга боломжо олгогдоо. Жэлэй эхинhээ фабрикын шэнэ байра ашаглалгада үгтэжэ, 250 хүнэй hууритай уужам салуу столово нээгдээ. Мүнөө фабрикын хүдэлмэришэд забhарлалгын үедэ сүлөөтэйхэнөөр эдеэлээд, амараад, ажалаа үргэлжэлүүлдэг болонхой. Эдэ бүхы ушар шалтагаанууд хүдэлмэришэдые габшагайгаар ажаллахыень зоригжуулна.

Мүнөө КПСС-эй XXIV съездын баталан абаhан гүнзэгы удхатай документнүүдтэй танилсажа байхадаа, партиингаа хараалhан асари ехэ түсэб болон зорилгонуудые нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын түлөө эршэтэ социалис мүрысөө эмхидхэхэ гэhэн үүсхэл, дурадхалнууд цех, участок бүхэндэ бии болоно. Ажалшадай энэ эршэтэ хүдэлөөе гуримшуулжа, зүб шэглэлтэй, нүхэр ёhоной социалис мүрысөө эмхидхэхын тула фабрикын партийна, профсоюзна, комсомолой эдэбхитэд горитойхон хүдэлмэри ябуулаа. Тэдэнэйл хүсөөр цех, участок бүхэндэ зохисотой, тааруу социалис уялганууд абтажа, мүрысөөнэй гурим баталаглаа бшуу.

Иигэжэ социалис мүрысөөнэй эмхидхэгдээд, эршээ абан түргэдэхэдэ, цех, участогуудай профсоюзна бүлэгүүдэй ёhотойл хүдэлмэри эхилнэ. Социалис мүрысөөнэй ябаhые, үдэр бүриин, халаан бүриин түсэбэй дүүргэлые шалгажа, продукциин шанарые хинаха гээшэ тэдэнэй гол уялга болодог.

Үе үе болоод профсоюзна фабком мүрысөөнэй хэр аша туhатайгаар ябажа байhые, уялгануудай хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байhые заседани дээрээ хэлсэдэг. Иимэрхүү заседанинуудта цех, участогуудай хүтэлбэрилэгшэд, мастернууд, профсоюзай эдэбхитэд өөhэд өөhэдынгөө коллективэй ажал тухай, элдэб дутагдалнууд тухайгаа дуулгадаг. Мүн фабрикада саг үргэлжэ ажалай түрүүшүүлэй, коммунис ажалай ударнигуудай зүблөөн зарлагдадаг. Эндэ түрүү хүдэлмэришэдэй дүй дүршэл, тэдэнэй оруулhан дурадхалнуудые үйлэдбэри дээрэ хэрэглэхэ тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг юм.

Үдэр хоногой үнгэрхэ бүри фабрикын ехэ, бага коллективүүдэй, ажалшадай хоорондо дэлгэрhэн социалис мүрысөөн улам эршэдэжэ байнхай. Энэ оншото халуун мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ коммунист Е. И. Беломестновагай хүтэлбэрилдэг нооhо илгагшадай, халаанай мастер Н. С. Поповагай хүтэлбэрилдэг нооhо угаажа хатаагшадай коллективүүд ябана. Эдэ коллективүүд партиингаа съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлжэ, «КПСС-эй XXIV съездын нэрэмжэтэ коллектив» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн юм. Мүн энэ мүрысөөндэ эршэтэ ажалаараа шалгарhан А. Кудиновагай, В. Дмитриевагай ударидадаг нооhо илгагшадай коллективүүдые дурдамаар.

Мүнөө социалис мүрысөөнэй ябасые фабрикын ханын газетэ саг үргэлжэ харуулжа байдаг. Эндэ социалис мүрысөөнэй ябасые, уялгануудай дүүргэлтын хэр зэргэ боложо байhые харуулhан самбар табигданхай, үдэр бүри шахуу дайшалхы болон «сахилгаан» хуудаhанууд гаргагдана.

Мүн мүрысөөндэ илагшадые моральна болон материальна талаарнь урмашуулгада фабком hаналаа табидаг. Түрүү хүдэлмэришэдтэ хүндэлэлэй грамота, үнэтэ шангууд барюулагдадаг. Баяр ёhололой оршон байдалда, сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнь урда хүдэлмэришэндэ үгтэhэн шагнал барюулжа, тэрэнэй урма зориг бадаруулдаг. Мүн ажалай түрүүшүүлдэ hара бүридэ өөрынь салингhаа гадна, мүнгэн шан үгтэдэг. Мүнөө зунай амаралтын таатай зохид үеын ерээд байхада, хүдэлмэришэдтэ аяншалгын болон элдэб амаралтын байшан, эмшэлүүлгын газарта ошохо путёвконуудые хубаахадаа, фабком баhал ажалайнь дүнгүүдые хараадаа абалсадаг юм.

Юhэдэхи табан жэл соо арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ талаар асари ехэ түсэб болон зорилгонуудые КПСС-эй XXIV съезд хараалаа. Энэ ехэ түсэбэй дүүргэлтэдэ Улаан-Үдын нооhо угаадаг фабрикын коллектив өөрынгөө хубитые сүм оруулхаар шиидэнхэй, үйлэдбэриеэ үшөө дээшэлүүлхэ арга боломжонуудые бэдэрэн элирүүлжэ, урдаа шэнэ зорилгонуудые табижа байнхай. Тус коллективэй дунда фабрикын профсоюзна комитедэй эмхидхэhэн социалис мүрысөөнэй ябасые хараад, тэрэнэй эршые адаглахада, урдаа табиhан зорилгонуудайнь дүүргэгдэхэ байhанда этигэмээр.

Д. ДАШИЕВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Удын аймагай Ивалгын туршалгын… лэдбэриин ажахын түрүү механизаторнуудай нэгэн Павел Сер… вич Мясников.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭ ДАА

Энэ фермэдэ оройдоол гурбан хүн хүдэлдэг юм. Үсөөхэншье hаа, ажалаа хүшэ хүрэжэ ядадаггүй, эбтэй эетэйгээр хүдэлдэг зон гэжэ «Авангард» колхоздоо үнинэй суутай болонхой.

Ахалагша гахайшан Валентина Васильевна Черных, тэрэнэй нүхэд Татьяна Екимова, Валентина Семенникова гэгшэд ажалаа арбан хургандаал мэдэхэ болоhон, эхэ гахай, поршоонхонуудые яажа харууhалха, эдеэлүүлхэ мэргэжэлые эрхимээр шудалhан хүнүүд.

Нёдондо Харитоновско тосхоной гахайн фермынхид бүхыдөө 738 поршоонхо абажа, хоёр hаратайдань тус бүриин 16—18 килограмм шэгнүүртэй болгожо эхэhээнь hалгаагаа hэн.

Түрэл партиингаа XXIV съездын урда тээ бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, энэ фермын гахайшад юhэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ эхэ гахай бүриhөө 19-hөө үсөөн бэшэ поршоонхо абажа түлжүүлхэ уялга абаhан байна. Мүнөө тэдэнэр хэлэhэн үгэдөө хүрэхын тула эршэмтэй шангаар хүдэлжэ, түрүүшын амжалта туйлаа. Жэлэй эхинhээ хойшо 500 гаран поршоонхо абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлнэ.

Тус колхоз мяха ехээр абажа, гүрэндөө элбэгээр худалдахын тула үшөө 35 залуу эмэ гахайнуудые илгаад, ороондо оруулжа, жэлэй тэн багаар түрүүлхэ гэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ фермын гахайшад (зүүн гарhаа) В. В. Черных, Т. Г. Екимова, В. Ф. Семенникова.

А. НАГАСЛАЕВ.
Улаан-Үдын аймаг.

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ГАБЬЯАТА МАЛШАН АЛДАРТАЙЛ

Нёдондо халуун намар саhан гэнтэ ехээр шэдэлээд, Яруунада хүлгөөтэй байhан үе hая hанаандам оробо. Тиихэдэ «Дружба» колхозой хоёрдохи бригадын контородо фермэнүүдые даагшад, зоотехник, ветеринарнууд ойро зуура сугларжа, хэн али гүүртэ, отара ошохоб гэжэ хубаарилагдаад, яаралтайгаар тарахадань, дежурлажа үлэhэн Дашидондок Цыренович Сандакдоржиев:

— Иимэ хүндэ сагай ушархада, этигэлтэй найдалтай малшад юунтэйш сэнтэй бэшэ даа. Ямаршье буруулган, хашалан болог, би юрэдөө Лодойтондо хэзээшье найлахаб. Хуу юумэниинь хэлыдэшье түгэд hайн, дард гэмэ байдаг. Энэ тэрэ юумэмнай дутабал, хамhалсыт, харалсыт гэнгүй ямаршье ушарай тохёолдоо hаа, аблагүйхэн, өөhэдынгөө арга хүсөөр туйладаг зон,—гээд олон жэшээ дурдалгануудаар баримталан хөөрөө hэн.

hаяхан Лодой Цыбиковичтэй Улаан-Үдэдэ уулзахадам, халуун аршаанда hуухаяа Хурамхаан зорижо ябаба.

— Ханда Сандитовна хэнтэй малаа харанаб,—гээд абаhаар асуухадамни:

— «Энэ нооhо тооhоной хайшалалгын сүлөөгүй сагта амитан зоной хомор дээрэ хашалан үзүүлжэ, хүниеш эреэгүйбди лаа. Нэгэнэйнгээ үгы, бидэ бэе бэеэ халалсаад, иигэн тиигэн гаралсагшабди даа,—гээд даруу түбшэнөөр тэрэмни урдаhаам харюусаа hэн.

Хори гаран жэлдэ колхозойнгоо hубай малай хойноhоо харууhалжа ябаа Базаров Лодой Цыбикович Цыренова Ханда Сандитовна—үбгэ hамган хоёр колхоздоо ехэл аша туhа асарлаг зон. Наряар тоолохо, тоосохо болоо hаа, энэ айлайхи колхозой жасада хэдэн зуу мянган түхэригэй олзо оршо оруулhан байха.

Жэл бүри зуу, зуун табин толгой хүрэтэр үхэр даажа, хүртэсын талаар, илангаяа hубай малда, колхоздо ходол дутамаг байдаг үбhэ тэжээл хямгалан hайнаар ашаглажа, түхэреэн жэл соо бэлшээрие зүбөөр хэрэглэжэ, Базаровтан тушаажа абаhан малаа нэгэшье толгой гарзагүйгөөр садхалан тобироор ондо оруулдаг. Малайнгаа шэгнүүрыень дээшэлүүлхэ даалгабаряа ходо үлүүлдэг, илангаяа зунай үелэ холын хүбшэ тайгын тунга бэлшээридэ буруу, хашарагуудые атарлуулжа, гүрэнэй худалдаанда гурба-гурбан центнер шэгнүүртэй, дундаhаа дээшэ тарган сэгнэлтэтэйгээр тушаадаг hэн. hүүлэй жэлнүүдэй туршада Лодойтон шэнээр түрэхэ гунжадые харууhална. Нёдондо 150-аад гунжадые бүгэдыень ороондо оруулжа, туталлаха хирэдэнь хүргөөд, тобир таргануудаар hаалиин гүүртэнүүдтэ тушаагаа. Мүнөө бүри харюусалгатай даалгабари бэелүүлнэ.

Үнгэрөөшэ намар Яруунын совхозhоо «Дружба» колхозойнгоо худалдажа абаhан үүлтэртэ гунжадые үбэлдөө харууhалаад, мүнөө хүхэ ногооной хүсэндэ улам тобиржуулжа, таргалуулжа байнхай. Олонхи гунжад хээлеэ ехэ болгожо, дэлэгэнэжэ ябанхай. Октябриин нэгэн болотор бүхы 100 толгой үүлтэртэ гунжад hү hаалиин фермэнүүдтэ тушаагдаха. Тиигээд Базаровтан дахин шэнэ hүрэг абажа, колхозойнгоо мал баялигые арьбадхалсадаг зангаараа ажаллахал байха.

— Хүн зонhоо таhархай газарта жэлэй дүрбэн сагта малай хойноhоо hалирхада, заримандаа хашартай шэнги болодоггүй гү, —гэжэ нэгэтэ Лодой Базаровhаа асуухадамни:

— Хорёод жэл соо hубай мал хаража ябанабди. Он жэл адли бэшэ, бэе бэеhээ илгаатай, өөрын hонин шэнжэтэй байдаг. Табяад оноор Зазын адаг. Түрхэл, Нохоонёор, холын хүбшэ газарай hангай газарта малаа атарлуулжа зуhадаг hэмди. Намартаа тарянай hууриада малаа таргалуулжа, нүүдэл вагон соо байрлагша hэмди, hүүлэй арбаад жэл соо Улаагта гэжэ уужам голдо манай гүүртэ гансаараа үбэлжэнэ, зуhана. Байра байдал гэхэдэ, яhала hайн. Урзанданhаа хойшо гүүртэдэмнай электрын гал яларшанхай. Гарзашаангүй колхознай манай гүүртэдэл гэжэ электрын лини зорюута татуулаа hэн. Юрэдөө манда үдэр хоног бүхэмнай нэгэл шэнэ хубилалтатай, hонинтой үнгэрдэг. Мүнөө энэ hонин, баян дэлгэр сагта ямар хашалан байхаб.

Нээрээшье гажарха, хашарха сүлөөгүй, ажалайнгаа урагшатай ябаха бүри урмашан, үбгэ hамган хоёр хаба соогоо хүдэлдэг даа. Үбэлжөөндэ ороходоо, хэзээ нэгэтэ трактораар үбhэ зеленкымнай буулгажа үгэхэб гээд хүлеэжэ hуунгүй, нэгэнэйнгээ малаа харюулжа гарахадань, нүгөөдэнь мори шаргаараа дүтын зеленко, үбhэ шэрэжэрхидэг. Хабар болоходо, хашаагаймнай шэбхэ хэн ерэжэ малтагшааб гэжэ найдангүй, өөhэдөө сэбэрлэжэрхидэг, бүхэли үбэлдөө хүрэхэ хохироо обоолжорхидог. Дулаанай сагта бүхэли жэлдэ хүрэхэ түлеэгээ татажа хахалаад, газаагаа жэрытэр сажан табижархидаг. Тобшоор хэлэхэдэ, хамаг ажалаа ахижа, эртээнhээ бүтээжэрхидэг зон. Тиимэл hэн хадань колхозой хүтэлбэрилэгшэд Лодойтондоо найдаагүй аад, хэндэ этигэхэбибди гэлсэдэг. Зуу, зуун табин үхэр даалгажа үгөөд, үбhэ тэжээл хүртэсын жэшээгээр таhалаад лэ, колхозой хүтэлбэрилэгшэд Базаровтанда hанаагаа зободоггүй, хаа-яа гүүртынь эрьежэ ябахадаа, малайнь тарганиие гайхаад, магтаад, халуун сайень ууже, нам hуужа хөөрэлдөөд лэ тарадаг.

Энэ хабар колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Намсараев Улаагтаар ябажа, Лодой Базаровтай хэзээ, бэлшээри дээрэ уулзаа hэмди. Ямаршьегүй хуу юумэн hайн, харин морин дээрэ удаан ябажа, мал адуулхадаа хүлни үбдэгөөрөө шархирдаг болоо гэжэ хэлэхэдэнь, халуун аршаанда ошожо ерэгты, бидэ туhалхабди гээ юм hэн ха. Хамтын ажалай түлөө хамаг хүсэ, шадабаряа хандуулжа ябаhан хүн туhаламжа дэмжэлгэ абахаар aаб даа. «Буряадай габьяата малшан» гэhэн хүндэтэ нэрэтэй Яруунын юрын малшан Лодой Цыбикович Базаров мүнөө Аллын аршаанда амаржа байна.

Ц. ДУГАРОВ.

ҺУРАЛСАЛАЙ ЖЭЛЭЙ ДҮНГҮҮД ГАРГАГДАА

Манай аймагай бүхы эхин партийна организацинуудта политическэ hуралсалай 1970—1971 оной дүн гаргалгын хэшээлнүүд үнгэржэ дүүрэбэ. Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүд hуралсалай жэлэй программаар хараалhан материалнуудые хүсэд ойлгоо, өөрынгөө идейно-политическэ бэлэдхэлые нилээд дээшэлүүлээ гэжэ дүн гаргалгын хэшээлнүүд харуулба. Политическэ hуралсалда хабаадагшад КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые хэшээлнүүд дээрээ гүнзэгыгөөр шудалhан байна. Тиигэжэ юhэдэхи табан жэлэй үедэ бэелүүлхэ асари ехэ түсэбүүдтэй hайнаар танилсаа.

Аймагай партийна болон комсомолой организацинуудта хэдэн зуугаад эрхим пропагандистнууд, агитаторнууд болон политинформаторнууд ажаллана. Тэдэниие нэрлэбэл олон. Тэдэнэр үйлэдбэридөө эрхим амжалтатайгаар ажаллахаhаа гадна, политическэ hуралсалые шадамар бэрхээр ударидадаг, hуралсалда эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Жэшээлхэдэ, «50 лет Октября» гэжэ совхозой партийна организацидахи марксизм-ленинизмын үндэhэ hуури шудалдаг hургуулиин хүтэлбэрилэгшэ, медицинскэ фельдшер Е. Жамьянова нимэ пропагандистнарай тоодо оролсоно.

— Хэшээл үнгэргэхэдэ заримдаа хүшэршэг байдаг. Юундэб гэхэдэ, элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд, юрэнхы эрдэмэйнгээ талаар элдэб бэлэдхэлтэй зон хэшээлдэ байдаг шуу. Зүгөөр бидэнэр эдэ бүгэдые хараадаа абаха баатай болодогбди,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье, пропагандист Жамьянова хэшээлнүүдээ үнгэргэхэдөө, хүн бүхэнэй бэлэдхэлые, зан абариие хараадаа абажа, программна материалнуудаа тоб байса ойлгуулхые оролдодог. Ямаршье амжалта туйлахын тула эдэбхи үүсхэл, эрмэлзэл оролдолго хэрэгтэй ха юм. Тиимэ болохолоороо нүхэр Жамьяновагай хүтэлбэрилдэг hургуулиинхид ажахын экономикын асуудал hайнаар ойлгонхой байдаг, үзэhэн материалаа бодото ажабайдалда хэрэглэжэ шададаг. Эдэ бүгэдын ашаар политическэ hуралсал ябагшадай ажал хүдэлмэриин амжалта туйлахадань нүлөөлдэг гээшэ.

«Первомайский» совхоздо эмхидхэгдэhэн теоретическэ семинарые пропагандист П. Быков хүтэлбэрилдэг юм. Тэрэнэй үнгэргэдэг хэшээлнүүд методическа үндэр хэмжээндэ үнгэрдэг байна.

Мүнөө хаа хаанагүй хүдөө нютагуудта политическэ hуралсалай жэлэй дүнгүүд гаргагдаа. Агитаторнууд, пропагандистнууд, мүн шагнагшад дурадхалнуудые оруулаа, hуралсалай ерэхэ жэлдэ ямар hайн талыень хараадаа абаха хабгэжэ тодорхойлоо.

П. УГРЮМОВ,
манай штатнабэшэ корр.

ХОДОЛ УРАГШАА ЗОРИНО

Захагүй гүн тайгын арюухан агаар хамар сорьён, сэдьхэлдэ ямаршьеб даа аятайхан мэдэрэл түрүүлнэ. Нариихан ута хүлтэй, hархагар эбэртэй, шугам шэнги тэгшэ бэетэй оронууд тайга соогуур нашан шэнги урагшаа шуумайн үнгэрнэ. «Моод! моод!»—(урагшаа!) — гэhэн эхэнэр хүнэй хонгёо хоолой эли тодоор оршон тойрон соностон байна. Тайга гээшэ үргэн сэлюун далай мэтэ гэжэ мэдэнэбди. Жэмэс, hархяаг болон элдэб ургамалнуудаар тайга захагүй баян даа. Илангаяа зунай сагта дура сэдьхэл дулаахаар буляан байхадал гэдэг. Үбэлэй сагта баhал хүнэй нюдэ баясуулмаар юумэн олдохо. Сэбсэгэр үндэр хуhа, хушануудые харахада, сагаан саhаар хушагдан, ямаршьеб даа гүнзэгы мэдэрэлдэ абтан байхадал гэхэ юм.

Ой тайгада дурлажа, тэрэнэй доторойнь сохисые гүнзэгыгөөр ойлгожо hураhан хүн хэзээдэшье сэдьхэлээ ханан үлэдэг. Эгээл тиимэ хүнэй тоодо Екатерина Васильевна Мордоновае оруулжа болоно. Жэлэй дүрбэн сагта тэрэ гүн тайгын эзэн мэтэ ябадаг юм. Бага балшар наhанhаа хойшо эсэгэеэ дахажа, оро үсхэбэрилжэ hураhан. Энэ ажалдаа тэрэ хэмгүй дуратай. Эгээл тиимэhээ жэлhээ жэлдэ үндэр амжалта туйладагынь оройдоошье гайхалгүй. Тайгаhаа ондоо тээ хаанашье байжа шадахагүй хаб гэжэ тэрэ мүнөө мэдүүлдэг.

Мүнөө Екатерина Васильевна «Заветы Ленина» колхозой оро үсхэбэрилэгшэдэй бригадираар хүдэлжэ байнхай. Нүхэр Мордонова Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар хоёрдохёо hунгагдаа. Энэньшье гайхалгүйл даа. Юуб гэхэдэ, Екатерина Васильевна хүн зонойнгоо үзүүлhэн этигэл найдабариие бодотоор харюулжа шададаг, hанаhандаа хүрэжэ, hарбайhанаа абадаг юм. Хорин жэлэй туршада хүдэлхэ зуураа, аргагүй баян дүй дүршэлтэй болонхой,

Эзээ гүйсэд таниха болоhон оронуудынь тайга соогуур ябабашье, ниидэжэ ябаhан шубуунай түхэл маяг үзүүлхэдэл гэнэ. Дүшэ гаран наhанай, шамбай сула бэетэй эхэнэр оронуудаа яаруулhаар лэ зандаа. Тэрэ мүнөө эдеэ хоол аяар Карафтидhаа абаад, бригададаа лаража ябана гээшэ. Тэрэниие Анатолий Степанович нүхэрынь, Яков хүбүүниинь хүлеэжэ байна бшуу. Тэдэндээ хүрэжэ ошоторнь үшөөл 35 модо үлэнхэй. Фермэ дээрэ эгээл харюусалгатай хаhа саг хүрэжэ ерээ.

Нүхэр Мордоновагай даадаг бригада 700 толгой оро харууhална. Бэлшээри hайнтай газар бэдэржэ, оронуудынь фермэhээ 15—20 километр зайда оршодог юм. Тиимэhээ харууhаниинь тон ехэл дал… Гэбэшье нэгэтэшье ажалайнь с… хисо hулададаггүй. 300 оро… 250 тугал абаhан юм. Энэ амжа… тааран Екатерина Васильевна h… наагаа амараагүй. 100 оро бүх… hөө 100 тугал абаха аргат… бшуу. Энэ hанаhанаа хүсэлдүү… хын түлөө унаhан малгайгаа аба… гүй хүдэлжэ байнхай.

Үндэр амжалта туйлаhанай… түлөө тэрэниие Эхэ оромнай Окт… риин Революциин орденоор шагн… бшуу. Арад зонойнгоо үзүүл… байhан үндэр этигэл найдабари… бодотоор харюулхын түлөө бү… хүсэ шадалаа гарган хүдэлн… Удангүй тайгын дунда hүниин… рэнхыдэ галхан ялалзажа эхил… Тэрэ гэр тээшээ тэгүүлнэ. Үш… холохон ябахадань, нохойнууды… хусалдажа эхилбэ. Дүтэлжэ ерэ… дээ эзэниинь болошобо ха юм. Н… хойнууд гэнтэ абяагүй болоод, эз… тээшээ hүүлээ шарбагашуу… гүйлдэжэ ерэбэ. Түүдэгтэнь нос… жо байhан галай хажууhаа х… эрэ хүн угтан бодоо hэн.

В. КОЗЛАЧКОВ.
Баунтын аймаг.

ТУРШАЛГЫН ШЭНЭ СТАНЦИДА

Энэ жэлэй эхиндэ республика доторнай туршалгын-мелиоративна станци шэнээр эмхидхэгдээ hэн. Мүнөө тэрэнэй түрүүшын алхам тухай тобшохоноор хэлэе.

Мүнөө үедэ республикадамнай уhалагдадаг газар 180 мянган гектарта хүрэнхэй.

Тээд энэ газарай ехэнхинь инженерна бэшэ, юрэ татагдаhан hубаг, ханаабуудаар уhалагдадаг байна. Тиимэ системые ашаглахын, уhыень жэгдэ hайнаар тараахын тула бар хүсэн ехээр хэрэглэгдэдэг гээшэ. Олон ушарта тиимэ системэнүүдhээ намаг налхи бии болошодог.

Инженерно түхэлэй уhалууриин системэнүүд бүри hаяханайл баригдажа захалаа. Тиимэ системэнүүдээр арайхан лэ гэжэ 15 мянгаад гектар газар ундалуулагдана. Тиин эдэ системэнүүдтэшье дутуу дунданууд, барилгын алдуунууд ушардаг. Юуб гэхэдэ, манай эндэхи хүйтэн уларилтай газарта мелиоративна системэнүүдые бариха дүршэл үгы байhан дээрэhээнь барилгадаа Кавказай, Дундa Азиин мелиоративна хүдэлмэриин гурим, нормо хэрэглэдэг байгаа бшуу.

— Тиимэhээ бидэнэр, манай станциин эрдэмтэд, хүдэлмэрилэгшэд уhалууриин томо системэнүүдые шэнжэлжэ үзэхэ, үбэлдөө тошон хэр халинаб, барилгын түхеэрэлгэнүүдые хэр муудуулнаб гэжэ туршаха байнабди,—гээд тус станциин директор Н. Б. Иринчеев хөөрэнэ. — Мүн уhанай үерлэхэдэ хааха хаалтануудые шэнжэлхэ байнабди.

Шэнэ табан жэлэй туршада, мүн саашадаашье станциин хэхэ гол хүдэлмэри түсэблэгдэнхэй. Тэрэнэй ёhоор тарялан ямар аргаар уhалхада hайн бэ, ямар хүрьhэндэ хэды шэнээн уhан хэрэглэгдэхэб гэхэ мэтэ асуудалнууд шэнжэлэгдэхэ байна.

— Энэ жэлдэ бидэнэр Ивалгын, Түнгын, Шара-Голой, Онёогой уhалууриин системэнүүдэй хүдэлмэриие шэнжэлхэбди,—гэжэ энэ станциин директорые эрдэмэй талаар орлогшо И. Яхтенфельд мэдүүлбэ. — Тиихэдээ уhанай хүйтэн халууниинь, урасхалайнь хүсэн, газарта шэнгэсэнь шалгагдаха юм. Мүн хужарлиг газарай хэмжээн тодорхойлогдохо байна.

Тарялан уhалха талаар туршалгын ехэ хүдэлмэри хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат В. Д. Хайнацкий хэжэ захалhан байна. Энэ туршалга тус станцида мэдэлтэй Хүрбын ОПХ-да хэгдэхэ юм. hаяхан тэрэ ажахыда хүрэхэдэмнай, эрдэмтэ В. Хайнацкий туршалга хэхэ газараа хэмжэжэ, hургуулиин хэдэн үхибүүдээр шоронуудые шаажа байгаа.

— Түрүүшынгээ жэлдэ бидэнэр газараа «ДДА-100 М» түхэлэй машинаар ундалуулхабди. Тиихэдэ хэды шэнээн уhанай хэрэглэгдэhэниинь түсхай прибороор тоологдожо байха, — гээд В. Хайнацкий хэлээ. — Нэгэн доро хүрьhэнэй хатаса, ургамалай ургаса, сагай уларил шалгагдажа байха юм.

Эдэ туршалтануудай хэгдэжэ дүүрэхэдэ, станциин коллектив хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ мелиоративна барилга хэхэ, газар уhалха талаар нютагай байдалда зохихо зүбшэл үгэхэ байна бшуу. Тиимэhээ энэ станциин аша габьяагай саашадаа ехэ болохо байhаниинь элитэ.

Станциин мэдэлдэ байдаг туршалга-үйлэдбэрилгын ажахыда ябажа, тэндэ хэгдэжэ байhан хүдэлмэритэй танилсахада, hонирхолтой байба.

Нэн түрүүн энэ ажахын бүхы хүдэлмэри эрдэмтэдэй дурадхалаар ябуулагдана. 300-гаад гектарта кукуруза таригдаа. Тиихэдээ тэрэнэй ехэнхидэнь горох тарилсагдаhан.

— Кукуруза горох хоёрые суг тарихада, ехэшье, hайншье шэмэтэй силос дарагдадаг, — гэжэ станциин директор хэлэбэ: — Зүгөөр тарилга хэhэн газараа хэдэн удаа борнойлхо хэрэгтэй. Тиигэбэл буртаг ногоон ургахагүй бшуу.

Директорэй хэлэhэниинь бодото ажал дээрэнь харагдана. Кукуруза, горох, хартаабха тариhан газарынь буртаг ногоогүй, сэбэр. Хартаабхын, кукурузын эшэнүүд яhала үндэрнүүд болонхой.

Мүн энэ ажахын нилээд ехэ тарялан дээрэ куузику hуулгагдаа. Энэ шэнэ ургамалай хойноhоо hайнаар харууhалжа, баян ургаса абадаг дүй дүршэлтэй зон эндэ олон. Куузикугай рассадань машинаар hуулгагдана.

Хүрэ бороогой hаяхан орооhон… ОПХ-да уhалалгын хүдэлмэри тапалгаряагүй ябуулагдана.

Ажахын тарянай, корнеплодуудай, хартаабха, овощой ургаса яhала hайн, газарайнь элдүүрилгэ нилээд hайжараа гэжэ хэлэхээр.

Б. ГЫЛЫКОВ.
Улаан-Үдэ—Хуушан Хүрбэ.

СССР-эй уран зохёолшодой V съезд

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной зохёохы ба ниитын ажал ябуулгын шухалын шухала асуудалнуудые съездын делегадууд hайтар зүбшэн хэлсэнэ. Соведүүдэй ороной олонациональна литературые—манай арадай зохёон байгуулхы ажалда эдэбхитэйгээр хабаадагшадые саашадань дэбжээхэ тухай оролдолго хэлэгдэhэн үгэнүүдhээ элеэр харагдана. Совет литературын амжалтанууд хадаа КПСС-эй хүтэлбэреэр Советскэ Союзда бэелүүлэгдэдэг коммунис байгуулалтада ленинскэ политикын илан мандаhанай эли тодо гэршэ боложо үгэнэ.

Июлиин 1-дэ съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. Үглөөнэй заседани дээрэ **А. Т. Гончар** ба **С. В. Михалков** түрүүлэгшэнээр hуугаа.

Партийна шэнжэтэй байха ленинскэ гол ёhонуудые, социалис реализмые, арадай шэнжэ шанартай байлгые, буржуазна үзэл бодолтой дайшалхы ёhоор добтолон тэмсэлгые совет уран зохёолшод литературна зохёолнуудые бэшэхэдээ хүтэлбэри болгоно гэжэ үгэ хэлэhэн делегадууд тэмдэглэhэн байна.

В. А. Чивилихин (Москва), Таджикистанай СП-гэй Уран зохёолшодой холбооной управлениин түрүүлэгшэ **М. Турсун-Заде, А. Д. Салынский** (Москва), Латвиин СП-гэй правлениин нэгэдэхи секретарь **А. И. Янсонс** үглөөнэй заседани дээрэ үгэ хэлэhэн байна.

Совет литературада уг залгалга тухай **Е. А. Евтушенко** (Москва), **Б. Н. Полевой** (Москва) үгэ хэлэхэдээ, общественнгоо үмэнэ уран зохёолшын харюусалгатай байhан тухай хэлээ, социалис реализмын туйлалтануудай бүхэдэлхэйн удха шанартай байhан тухай, манай литературын туйлалтануудые теоретическэ согсолхо тухай **Б. Л. Сучков** (Москва) хэлээ. hүүлэй жэлнүүдэй национальна литературын олон уран hайханай дүй дүршэлые теоретическээр ухаалан согсолжо үзэхэ шухала байhан тухай Киргизэй СП-гэй правлениин нэгэдэхи секретарь **П. Аскаров** хэлээ. Уран зохёолнуудые шүүмжэлгые саашадань хүгжөөхэ, жуулан hайжаруулха асуудал тухай **А. В. Чаковский** (Москва) үгээ зорюулhан байха юм.

Удаань СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной хүтэлбэрилхы органуудые делегадууд hунгаха ороо.

(ТАСС).

ХИТАДАЙ КОМПАРТИИН 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

50 жэлэй саада тээ, 1921 оной июлиин 1-дэ, Шанхайда КПК-гай нэгэдэхи съезд болоо hэн. Тэрэ съезд Хитадай Коммунис партиие байгуулха, шэнэ тухэлэй пролетарска партиин бии болоhон тухай соносхоо hэн. Пролетариадай диктатура тогтоолго, социализм байгуулга, коммунизмын түлөө тэмсэл хадаа КПК-гай зорилго мүн, парти Коммунис интернационалтай холбоотой байха гэжэ тэрэ съездын документнүүд дотор хэлэгдээ hэн.

Тэрэ сагhаа хойшо КПК ехэ ба бэрхэшээлтэй замые дабажа гараа. Парти национальна ба социальна талаараа сүлөөрхын түлөө хитад арадай тэмсэл толгойлоо, тэрэниие революционно илалтада хүтэлэн асараа. Хитадые хүгжэлтын социалис замаар шэглүүлээ. Коммунистнуудай агуу марксизм-ленинизмын hургаалые хүтэлбэри болгон, арадай хүсэл эрмэлзэлые тодорхойлжо, империализмда, урбагша буржуазида, феодалнуудта, жэжэ буржуазин хэтэрхы революционно аашатай «зүүнэй» ба «баруунай» хазайлгануудта, шовинизм ба национализмын сэт ургалнуудта эсэргүү ябуулжа байхадаа КПК энэ зорилгые дүүргэжэ шадаhан байна. Научна коммунизмын уг зорилгын бэелэн мандалгын аша туhада, жэжэ буржуазин, национализм хүсэнүүдтэй партиин марксистско-ленинскэ хүсэнүүдэй үгэ сагаар тэмсэл ябуулжа ерэhэн — КПК-гай түүхын онсо илгаатай шэнжэнь болоно.

1.

Хитадай Компартиин байгуулагдаhан ушар хадаа залуу хитад хүдэлмэришэн ангиин политическэ эдэбхин ургалтын, Агууехэ Октябриин социалис революциин, залуу Совет России амжалтын нүлөөн доро хитадта революционно-демократическа, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй дэбжэлтын үрэ дүн мүн болоно.

Хитадта марксизмые эгээн түрүүлэн тараагша, hүүлдэнь КПК-е байгуулагшадай нэгэн, партиин ударидаха теоретигүүдэй нэгэн, коммунист-интернационалист Ли Да-чжао Октябриин революциин дүршэлэй Хитадта ямар удха шанартай байhан тухай игэжэ бэшээ hэн: «Дэлхэйн шэнэ болбосоролой туяа гэжэ ородой революциие омогорхон амаршалха ёhотойбди. Эрхэ сүлөөгэй, hайн hайхан ёhо гуримуудые үндэhэ болгон байгуулагдажа байhан шэнэ Россиhаа ерэhэн hураг суута анхаралтайгаар хандаха ёhотойбди. Тиигэбэл, бидэнэр дэлхэйн дэбжэлтэтэй адли алхамаар дабшажа шадахабди».

Хитадта ажалшадые социальна талаарнь сүлөөлхын түлөө тэмсэл империализмда эсэргүү тэмсэлэй зорилгонуудтай нягтаар холбогдоhон бэлэй. Энэ оронииe хахад колони болгоhон империализм тэрэ үедэ революциин замдахи гол хаалта болоhон байгаа. КПК-гай хүтэлбэри доро Хитадта дэлгэрhэн сүлөөрэлгын тэмсэлэй үедэ капитал хадаа «уласхоорондын хүсэн мүн» гэhэн Ленинэй hургаал эли тодоор тодорхойлогдоhон байгаа. «Тэрэниие илахын тула, — гэжэ В. И. Ленин заадаг hэн, — хүдэлмэришэдэй уласхоорондын холбоон, уласхоорондын аха дүүгэй хани барисаан хэрэгтэй». КПК-да Хитадай ажалшадта тиимэ найдамтай союзнигынь КПСС, совет арад, дэлхэйн коммунис хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн болоhон байгаа.

Империализмда эсэргүү «Майн 4-нэй хүдэлөөнэй» 1919 ондо Хитадта үүдхэhэнэй hүүлээр түрүүшын марксис кружогуудые эмхидхэлгэдэ, пролетарска марксистско-ленинскэ үзэл сурталай үндэhэ hуури дээрэ тэдэниие нэгэдүүлхэ хэрэгтэ хитад революционернүүдтэ Коминтерн, совет коммунистнууд бодото ба шухала туhаламжа хүргөө hэн. Коминтерның II-дохи конгрессэй шиидхэбэринүүд, национальна, колониальна асуудалнуудаар тэндэ В. И. Ленинэй хэлэhэн үгэ хадаа хитад революционернүүд - марксистнуудые нэгэдүүлхэ үзэл сурталай үндэhэ hуури ба хүсэ ехэтэй түлхисэ болоhон юм. Марксизм-ленинизмын теориие, большевигүүдэй ленинскэ партиин дүй дүршэлые шудалхадань хитад революционернүүдтэ Коминтерн ехэ туhа хүргөө.

Байгуулагдаhан түрүүшынгээ сагhаа хойшо Хитадай Компарти национально-демократическа революциин дулаан соргуур ябаха, империализмда эсэргүү, феодализмда эсэргүү программа соносхоо бэлэй. КПК-гай 1-дэхи съездhээ III-дахи съезд хүрэтэр гэхэhээ парти эмхидхэлэй, үзэл сурталай талаар ургажа ябаа. 1922 ондо КПК Коминтерндэ абтаhан. III-дахи съезд дээрэ (1923 он) парти гоминьдантай национально-революционно нэгэ фронт байгуулха хараа шугам соносхоо hэн. Тэдэ жэлнүүдтэ гоминьдан агуухэ революционер-демократ Сунь-Ят-сен гэгшээр хүтэлбэрилэгдэжэ байгаа.

Империализмда эсэргүү арад олониитын үргэн хүдэлөөн Хитадта дэбжэжэ байгаа. Тэрэнэй манлайда хүдэлмэришэн анги ябаhан юм. Имагтал энэнэн дээрэhээ тэрэ үедэ, национальна революциин үедэ, пролетариадай ударидахы үүргые туйлаха асуудал КПК-да онсо хурсаар табигдаhан бэлэй. Имагтал пролетариат — партиин гол тушэг түлгүүри, революциин манлай, харин тиихэдэ таряашад — пролетариадай гол союзник болоно, тэрэнэй дэмжэлгэгүйгөөр Хитадай революциин илалта туйлагдахагүй гэжэ морягүүдай гонконг-кантонско забастовкын, Шанхайн пролетариадай бүгэдэ ниитын забастовконуудай, орон доторхи таряашадай хүдэлөөнэй ургалтын дүршэл харуулаа.

Чан Кай-шин толгойтой гоминьданай баруунай үзэл баримталагшадай контрреволюционно эрьелгэ (1927 он) нэгэдэмэл фронтые таhалдуулаа hэн. КПК-да, тэрэниие дэмжэгшэдтэ шүhата террор буулгаа. Тиигэжэ хитад арадай олон зуун мянган хүбүүд, басагад хосоргдаhан юм. Тэдэнэй дунда КПК-гай элитэ ехэ ажал ябуулагшад — КПК-гай ЦК-гай генеральна секретарь Сян Чжун-фа, Цюй-бо, таряашадай хүдэлөөнэй гайхамшагта хүтэлбэрилэгшэ Пэн-Бай, КПК-гай ударидагшадай нэгэн, Хитадай комсомолой байгуулагшадай нэгэн Чжан Тай-лэй, Кантонско коммунын гайхамшагта хүтэлбэрилэгшэ Су Чжао-чжэн, КПК-гай түрүүшын революционно үлгэр табигша Фан Чжи-минь болон бусад олон хүнүүд алуулагдаа hэн.

Энэ үедэ КПК дотор баруунай хараа шугам бии боложо, байдалыень бүри орёо болгоо hэн. Тэрэ хараа шугам олониитэтэй партиин холбоо барисаае таhалдуулха, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй дүршэлые хэрэглэхэдэ hаад хэхэ, Коминтерның зүбшэлые бэелүүлгэдэ hаад хэхэ ябадалда хүргэхэ байгаа. Партиин энэ хёмороото үе сагта сугларhан КПК-гай VI-дахи съезд (1928 он) шэнэ оршон байдалдахи партиин зорилгонуудые зүбшэн хэлсээ. Тэрэнэй шиидхэбэринүүд уласхоорондын революционно хүдэлөөнэй дүршэлые үндэhэ болгон зохёогдожо, аграрна революциие дэлгэрүүлхэ стратеги ба тактика, зэбсэгтэ хүсэнүүдые байгуулха, хүдөөгэй районууд та гол баазануудые бии болгохо гэхэ мэтэшэлэн үндэhэн шухала асуудалнууд тушаа заабари үгэhэн юм. Энэ съездын үгэhэн заабаринууд хитадай революциин хүгжэлтын зам тодорхойлоо бэлэй.

20-ёод онуудай эсэс, гушаад онуудай түрүүшын хахад партида дахинаа орёо байдал тохёолдуулаа hэн. Коммунистнууд хархис хүсэнүүдэй зүгhөө саг үргэлжын мүрдэлгэдэ, хабшалта хаалтада дайрагдаа. тиихэдэ парти дотор жэжэ буржуазна этэгээдүүд эдэбхитэй боложо, гушаад онуудай тэн багаар партиин ударидахы хүтэлбэриие гартаа абаhан юм.

КПК-да эсэргүү террорые чанкайшистнууд Совет орондо эсэргүү ябуулгануудтай нэгэн доро үүдхэжэ, hүүлээрнь совет-хитадай хилэ дээрэ зэбсэгтэ hүйдхэлтэ ябуулгануудые хэжэ ороо hэн. Советскэ Союзтай дай хэхые уряалдаг, СССР-ые «улаан империализм» гээшэ гэжэ хардахые hэдэдэг Чан Кай-шин заабариин хархис уг удхые Хитадай коммунистнууд - интернационалистнууд шууд сэхээр элишэлдэг hэн.

Энэ контрреволюционно хараа шугамай хитад арадта хэды ехэ хохидол асарhаниинь мэдээжэ. Саашадаа болоhон ушар хэрэгүүдэй харуулhанай ёhоор, Хитадай дайсад, орон доторхи социализмын дайсад революционно хүдэлөөе hуларуулха hэдэлгэ гаргахадаа, тэрэниие ондоо тээшэнь шэглүүлхэ гэхэдээ, тэдэнэр совет орондо эсэргүү ябуулгануудые заатагүй хэрэглэдэг байна. Хитадые сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй жэлнүүдтэ тиимэ байгаа, тэрэнэй hүүлээр национализм, буржуазна этэгээдүүд тиимэ арга хэрэглэдэг байhан юм.

Хитадай компартиин тэрэ бэрхэшээлтэй сагта совет коммунистнууд хитад патриодудые хамгаалха уласхоорондын ехэ кампани эрхилээ. «Хитадай революциин бүхы хамгаалагшадые дэмжэхыень» дэлхэйн бүхы коммунистнуудые Коминтерн уряалаа.

Хитадта эсэргүүгээр Японой империализмын хэлэн эхилээ. Тэрэнэй добтолго орон доторхи түримэйн хүбаараалые шэнэ шатада табиха, тиин национальна талаараа бээ абарха асуудал гол асуудал болоhон байгаа. КПК-гай зорилго — «япон эзэмдэгшэдтэ эсэргүү хитад арадай дииламжын олониие нэгэдүүлхэ ябадал түлөө» хэрэг мүн гэжэ 1936 ондо Коминтерн гүй хэлэхэдээ Г. Димитров онсолон тэмдэглээ бэлэй. Японой эсэргүү нэгэдэмэл фронт байгуулха үүсхэл КПК-гай ЦК гаргаа. Энэ лозунг хитад арадай үндэhэн ашаа туhада харюусаhан юм. Японой эсэргүү нэгэдэмэл фронт байгуулха шухала нэгэ арга болоhон юм.

Японой хэлэн дайн удаан сагаар, бэрхэшээлтэй байгаа. Гитлеровскэ фашизмые, Японой милитаризмые бута сохиhон ушар үйлэ Японой эзэмдэгшэдhээ Хитадые бүрин сүлөөлхэ арга олгоо. Империализмын эгээн хархис хүсэнүүдые илаха хэрэгтэ Советскэ Союз шиидхэхы үүргэ дүүргээ. Энэ ушар Европо ба Азиин хэдэ хэдэн оронуудта, тэрэ тоодо Хитадта арадай революционнуудай илаха хэрэгтэ hайн эрхэ байдал байгуулаа. Алас-Дурнада Советскэ Союзай дүүргэhэн сүлөөрэлгын үүргэ, Японой шэлэгдэмэл Квантунска армиие бута сохилго, МНР-эй сэрэгшэд, хитад ба корейн партизанудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар Манчжурые сүлөөлхэ дайн — эдэ бүгэдэ Японие диилдэн унагаха, харин богоолшолгоhоо Хитадые абаралга асархаhаа гадна, саашадаа чанкайшистнуудые бута сохихо арга боломжо олгожо үгөө hэн. Хитадта Америкын зүгhөө добтолон орохо ябадал Советскэ Союзай ашаар усадхагдаа.

Совет Армиин, совет мэргэжэлтэдэй туhаламжаар хитад коммунистнуудай Манчжурида байгуулhан сэрэгэй-революционно баазанууд Хитадай революциин илалтада туйлай ехэ удха шанартай байгаа. Энэ баазада түшэглэн шэнээр эмхидхэгдэhэн, hургагдаhан, зэбсэгжэhэн Арадай-сүлөөрэлгын арми КПК-гай хүтэлбэри доро гоминьданай хархисуудые Хитадhаа намнаа юм.

Хитадтахи империализмда эсэргүү, феодализмда эсэргүү демократическа революциин илалта хадаа дэлхэйн бүхы хүгжэлтэдэ ехэ нүлөө үзүүлhэн томо ушар хэрэг болоо. Энэ революциин амжалта — Хитадта марксизм-ленинизмын илалта болоо. Интернациональна hаналаа нэгэдэлгэ, уласхоорондын коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнтэй хитад революционернүүдэй байгуулhан нягта холбоо барисаан, Советскэ Союзай, дэлхэйн социалис байгуулалта бусад оронуудай зүгhөө хүргэгдэhэн туhаламжа болбол КПК-гай хүтэлбэри доро хитад арадай, хитад хүдэлмэришэд, таряашад болон интеллигенциин олон жэлэй шэн габьяатай тэмсэлэй илалта хангаhан юм.

2.

Революциин илалта политическэ, социальна болон экономическа талаар эрид хубилалтануудые бэелүүлхэ зам хитад арадай үмэнэ нээжэ үгэhэн байна. Революциие саашадань хүгжөөн дэгжээхын тулада, мүн Хитадай социалис замда ороhон ушарhаа, тэрэшэлэн империализмын зүгhөө заналтын байhан туладань Хитад орон СССР болон социализмын бусад оронуудтай тон нягта хани барисаа тогтоохо ёhотой болоо hэн. Эдэ оронууд КНР-тэ политическэ, сэрэгэй болон экономическа дэмжэлтэ, туhаламжа үзүүлхэ байгаа.

Пролетарска, социалис интернационализмын агууехэ гол ёhонуудта хододоо үнэн сэхэ байдаг КПСС, совет арад революционно тэмсэлэй жэлнүүдтэл адли энэ удаашье хитад арадта социализм байгуулха хэрэгтэнь бүхы шухала хэрэгтэй дэмжэлтэ үзүүлhэн юм. СССР-эй туhаламжаар Хитадта 250 гаран мүнөө үеын томо промышленнэ предприяти, барилганууд бодхоогдоо hэн. КПК-гай хүтэлбэрилэгшэдэй мэдээсэн ёhоор, эдэ предприятинууд «Хитадай промышленностиин голынь» болоhон байгаа. «Манай ороной экономическа байгуулалтын түрүүшын үедэ урдань хэзээшье, хаанашье иимэ асари ехэ хэмжээнэй туhаламжа үзүүлээгүй юм», — гэжэ тэрэ үедэ «Жэньминь жибао» газетэ бэшэжэ hэн.

КНР-эй байгуулагдаhанhаа хойшо үнгэрhэн түрүүшын арбан жэлэй турша орон дотор социализмын үндэhэ hуури тогтоогдожо, социалис байгуулалтые саашадань дэлгэрүүлхэ, үргэдхэхэ арга олгохо экономическа hуури бии болгогдоhон юм.

1956 ондо КПК-гай VIII съезд болоhон. Тус съезд партиин түүхэдэ, хитад арадай ажабайдалда онсо hуури эзэлдэг. Съезд партидаа марксистско-ленинскэ хүсэнүүдэй батадхаха гэжэ шэглэлтэйгээр үнгэргэгдөө. Дэлхэйн социализмын байгуулалтын оронуудай нягта холбоотойгоор саашадаа социализм байгуулха хэрэг гэhэн генеральна хараа шугамые баталан гэршэлээ hэн.

КПК-гай VIII съезд парти болон орон дотор үзэл сурталай, политикын талаар марксис бэшэ, националис болон шовинис үзэлэй нүлөөнүүдтэ эсэргүү шанга харюу үгэhэн юм. Съезд дээрэ баталан абтаhан КПК-гай Уставай «Программын гол шухала зүйлнүүд» дотор партиин үзэл сурталай, теоретическэ үндэhэ hууринь эрид тодоор тодорхойлогдоо hэн: «Хитадай Коммунис парти өөрынгөө ажал ябуулгада марксизм-ленинизмые хүтэлбэри болгоно».

Социалис хубилалтануудые саашадаа бэелүүлхэ тодорхой замые хараалха, ороной арадай ажахые хүгжөөхэ шухалын шухала зорилгонуудыень тодорхойлхо зуураа, VIII съезд «арад зоной ажабайдалые али болохоор hайжаруулха, культурна хэрэгсэлнүүдыень хангаха» гэжэ партиин бүхы хүдэлмэриин гол зорилго болоно гэжэ онсолон тэмдэглээ бэлэй.

Гадаадын политикын талаар шухалын шухала зорилго юуб гэхэдэ, «агууехэ Советскэ Союзтай болон арадай демократиин бүхы оронуудтай хэтэ мүнхын, таhаршагүй аха дүүгэй хани барисаа улам батадхан бэхижүүлхэ» гэжэ съезд тодорхойлhон юм.

Парти болон ороной үмэнэ социалис байгуулалтын талаар табигдаhан зорилгонуудай орёо бэрхэ байhыень ойлгожо, мүн КПК-гай хүгжэлтын дүй дүршэлые хараадаа абан, съезд хододоо hэргэг хёрхо байхые, ехэ уласай шовинизмын, жэжэ буржуазин национализ үзэлэй бүхы үзэгдэлнүүдтэ эсэргүүсэн, эрид шанга тэмсэл ябуулхые партияа уряалhан байна. VIII съездын шиидхэбэри соо игэжэ хэлэгдэнхэй: «Хэрбээ бидэнэр пролетар бэшэ үзэлэй нүлөөндэ орожо, бэеэ дээгүүр абхуулжа, hанаагаа амаршоо hаа, ямаршье алдуу гаргадаггүйбди гэжэ тоолоод, даруу зохидоор hуралсахаяа болёо hаа, урдынхидаал адли субьективизмын алдууе зайсажа шадахагүйбди». Энэ hэргылэлгын айхабтар саг соогоо хэгдэhые саашанхи үйлэ хэрэгүүд харуулаа hэн.

КПК дотор бии байгаа шовинис, националис үзэл баримталдаг хүсэнүүд VIII съездын хараа шугамhаа тад ондоо түсэбүүдые нюусаар hанаашалжа байбашье, тэдэ түсэбүүдээ бэелүүлжэ шадахаар бэлэн болоогүй байhан тула съездын абаhан гол шухала хараа шугамай, шиидхэбэринүүдэй түлөө билдагуушалан дуугаа үгэхэ баатай болоhон юм. Гэбэшье нэгэ хэды болоhон хойно Мао Цзэ-Дун, тэрэнэй тала баримталагшад съездын шиидхэбэринүүдые буруу hүргэхэ шэглэлтэй ябуулга хэжэ эхилhэн байна. Партида болон хүдэлмэришэн ангида улам ехэ даралта үзүүлжэ байгаа жэжэ буржуазин үзэлдэ үргэн зам нээжэ үгэhэн юм. Социализм шадаал hаа түргөөр байгуулха гэhэн хитад арадай эрмэлзэлые hамбаашалан, тэдэнэр «зүүнэй-революционно лозунгнуудые гаргажа, «ехэ дабшалта» гэжэ hанаанhаа абтаhан балмад туршалгануудые хэхыень ороноо баадхаhан байна. 1959 ондо болоhон КПК-гай ЦК-гай Лушаньска пленум дээрэ КПК-гай марксистско-ленинскэ хүсэнүүд энэ хараа шугамыень «жэжэ буржуазин мухар шүтэлгэн» гэжэ үзэлдэ юм. Энэнь урдань хитад арадта ехэ гай гасалан асараhан юм гэжэ хэлэhэн байгаа.

Гэбэшье КПК-гай хүтэлбэридэ байhан националис бүлэг партида, орондо өөрынгөө энэ алдуута хараае абхуулхые баадхажа үргэлжэлүүлhэн байна. Национализм болон шовинизмые hүжэргэн, тэдэнэр уласхоорондын оршондо зонхилхы гол hуури эзэлхэ эрмэлзэлтэй, тиимэhээ Хитадай дотоодын болон гадаадын политикые тиишэнь зорюулха гэжэ эрмэлзэжэ байгаа юм.

Мүнөө байгаа КПК-гай хүтэлбэрилэгшэд коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай, тэрэ тоодо КПК-гайшье, хамтаараа абаhан дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй хараа шугамда эсэргүү тэмсэл эхилэн абаа. Тэдэ уласхоорондын байдалай болон социалис байгуулалтын гол асуудалнуудаар ленинизмдэ таарахагүй, тусгаар идейно-политическа үзэл гаргаhан юм. КПСС болон аха дүү бусад партинуудай марксизм-ленинизмые хамгаалха зуураа, «зүүнэй» оппортунис, националис үзэлэй үндэhөөр манай hургаалые дахин хаража шэнэлхэ гэhэн hэдэлгэнүүдтэ эрид хатуу харюу үгэhэн байна. Тиихэдэнь Пекиндэхи хүтэлбэрилэгшэд манай партида, аха дүү бусад партинуудта эсэргүү үзэгдөө дуулдаагүй муухай хардалга гүрдэлгын, хорото ябуулгын кампани эхилжэ, энэнь хожомоо социалис байгуулалтаhаа, коммунис хүдэлөөнhөө гадна, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдтэ харшаар шэглүүлэгдэhэн байгаа.

КПК-гай гэшүүд, Хитадай үргэн арад зон энэ политикыень буруушаан, дураа гутажа эхилhэн байгаа. Хараа шугамыень буруушаан эсэргүүсэгшэдые дарахын тулада Мао Цзэ-дун болон тэрэниие тойрон байгшад КПК-дахи марксистско-ленинскэ, интернационалис кадрнуудта эсэргүү, ушар ёhо мэдэхэ хүдэлмэришэд, таряашад болон интеллигенцидэ эсэргүү тэмсэл үүдхэhэн байна. Эгээл энэ болбол «соёлой хубисхалай» гол зорилгонь байгаа. Тэрэ «хубисхалай» үедэ КПК-да туйлай шанга сохилто үзүүлэгдэжэ, партиин үнинэй олон элитэ гэшүүд, үй түмэн коммунистнууд хэhээлтэдэ ороhон, мүрдэгдэhэн байгаа.

КПК-гай IX съезд дээрэ Мао Цзэ-дун болон тэрэниие тойрон байгшад марксизм-ленинизмдэ, пролетарска интернационализмда тон дайсан харша өөрынгөө дотоодын болон гадаадын хараа шугамые хуулита болгохо, тэрэниие үни саг соо бэелүүлхэ программа болгохо гэжэ оролдоhон юм. Хитадта социализмын байгуулагдажа байhан тухай хэлэхэ зуураа, тэдэнэр дэлхэйн революциин гүйсэд мандатар манай орондо социализм илажа «шадахагүй» гэhэн hанамжа гаргаа hэн. Тиин социализм байгуулха марксистско-ленинскэ гол ёhонуудые огтолон орхихо зуураа, «дайнда бэлдэхэ» гээшэ, бүхы орониие сэрэгэй лагерь болгохо гээшэ Хитадай экономикын, ороной бүхы ниитын, политическэ байдалай гол зорилго болоно гэжэ тоолоhон байгаа. Советскэ Союзда эсэргүү хорото ябуулга программынь зорилгын хэмжээндэ хүрэтэр үргэгдөө hэн.

Гэхэтэй хамта социально-экономическа хүгжэлтын бодото хуули ёhонуудшье, Хитадай арадай гол шухала зорилгонуудшье научна коммунизмын гол ёhонуудта үндэhэлhэн ёhото социалис политика бэелүүлхые эринэ бшуу.

Гэбэшье КНР-эй тогтоhонhоо хойшо үнгэрhэн 10 жэлэй турша байгуулагдаhан социализмын экономическа үндэhэ hуури хубилан ондоо болохо аюулда оронхой. Юундэб гэхэдэ, мүнөөнэй хитад хүтэлбэрилэгшэд оронойнгоо бүхы баялигые дэлхэй дээрэхи зонхилхы хүсэн болохо гэhэн өөhэдынгөө зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ шэглүүлжэ байна. Энэ политикань хитад арадай социалис туйлалтануудта аюул ушаруулжа, ороной хүгжэлтэдэ hаад тойбо татана.

СССР-эй, аха дүү бусад оронуудай дүй дүршэлые муудхаха гэhэн мүнөөнэй хитад хүтэлбэрилэгшэдэй hэдэлгэ, тэрэшэлэн социалис нүхэсэлдэ эсэргүү шэглэлтэй тэмсэлынь Хитадта социализм байгуулха ябадалда нэмэлтэ hаад болоно.

КПСС-эй, совет гүрэнэй политика тушаа дайсан харша хардалга гүрдэлгэ тухайн хэлэбэл, совет арад тэдэниие эрид шууд буруушаана. СССР Хитад хоёрой эбылэлгэ таhалха гэhэн ябуулга иланхаяа юундэ хорототой гэхэдэ, энэнь социализмын оронуудта, эрхэ сүлөө дуратай арадуудта эсэргүү дайсан харша ябуулгаа империалистнууд улам эдэбхитэй болгожо байhан үедэ хэрэгжэнэ бшуу. Америкын империализм, Японой милитаризм гансал СССР-тэ бэшэ, харин Хитадташье эсэргүү ёhотой түримэй түсэб зохёожо байдаг шуу. Тиимэhээ Советскэ Союзда харша үзэлэй үндэhөөр империалистнуудтай нүхэсэн алярхаха гэhэн политика, Японой үнөө нэхэгшэдэй гаргаха арга булимтаhаа hаналашалтын дэмжэжэ гэжэ США-гай, Японой болон бусад империалис гүрэнүүдэй хүсэнүүдые урмашуулна, империализмда эсэргүү хүсэнүүдэй хохидол ушаруулна. Мүнөө үедэ дэлхэй дээрэ, Азида тогтоhон байдал империализмда эсэргүү, революционно бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлые шаардана. Энэ ушарые 1969 ондо болоhон Дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөөн дахин онсолон тэмдэглэhэн байгаа. Мүнөөнэй уласхоорондын хүгжэлтын ябаса энэ тобшололой айхабтар ехэ удха шанартай байhыень гүйсэд дүүрэнээр баталба.

3.

Хитад арадтай, хитад коммунистнуудтай хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо улам хүгжөөн батадхаха гээшэ дэлхэй дээрэ социализмын байдалые улам бэхижүүлхэ, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлые бэхижүүлхэ шухалын шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн гэжэ совет арад, манай Коммунис парти хододоо тоолодог юм.

Эгээл иимэ ушарhаа КПСС болон совет гүрэн Хитад тушаа шууд сэхэ, гол хараа баримталhан политика ябуулна. Энэ политика, т э р э н э й зорилго м а н а й партиин XXIII болон XXIV съезднүүдэй, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд дотор, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэнүүд дотор эли тодоор найруулагданхай.

КПСС-эй XXIV съезд СССР Хитад хоёрой харилсаан тухай асуудалые али бүхы талаhаань хаража үзөөд, совет-хитадай харилсаанда КПСС-эй ЦК-гай, Советскэ правительствын баримталжа байгаа ленинскэ хараа шугамые, мүн бэелүүлhэн тодорхой алхамуудыень гүйсэд hайшаан баталhан байна. Социалис оронуудта эсэргүү шэглэлтэй, дэлхэйн коммунис хүдэлөөе, империализмда эсэргүү хүсэнүүдые бутаргаха гэhэн зорилготой, ленинизмдэ харша, өөрын тусгаар идейно-политическэ үзэл Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй гаргаад байhан үедэнь КПСС-эй ЦК марксизм-ленинизмын гол ёhонуудые шууд сэхээр хамгаалхын, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые али болохоор бэхижүүлхын, социалис нүхэсэлэй аша туhые хамгаалхын түлөө тэмсэнэ.

Гэхэтэй хамта КПСС үзэл сурталай талаар бии байгаа алгасалые гүрэнүүд хоорондын харилсаанда нэбтэрүүлхэ гээшэ тон буруу гэжэ тоолоод, СССР КНР хоёрой хоорондын харилсаае гуримшуулхые эрмэлзэнэ, совет, хитад арадуудай хоорондохи hайн хүршын, хани барисаата харилсаае hэргээхын тулада хэжэ боломоор бүхы юумые хэнэ.

Социализмын замаар Хитадай хүгжэхэ саашанхи бодото зорилгонууд СССР КНР хоёрой харилсаае гуримшуулха арга боломжо олгохо байна гэжэ КПСС тоолодог.

СССР Хитад хоёрой арадай үни сагай, гол шухала аша туhань бэе бэедэ харша бэшэ, тад hөөргэ, тэдэ хадаа харилсаа холбоогоо, хани барисаагаа hэргээн хүгжөөхые эринэ.

КНР-тэй харилсаагаа гуримшуулха зорилгоор КПСС-эй ЦК-гай, Совет правительствын зүгhөө хэгдэhэн олон тоото hайн алхамууд бүгэдэндэ мэдээжэ. мүн арад зоной зүгhөө үргэнөөр hайшаагдаhан.

СССР-эй үүсхэлээр 1969 ондо Пекиндэ хоёр ороной правительствын толгойлогшод уулзаhан юм. Тэрэнэй hүүлээр удангүй хилын асуудалнуудаар совет-хитадай хэлсээн эхилээ бэлэй. Совет тала бэе бэеэ hайнаар ойлгохын тулада хэдэн hайн хэмжээнүүдые бэелүүлхые хододоо дурадхадаг, мүн хилэ тухай шэнэ договор баталhанай үндэhөөр хилын бүхы арсалдаата асуудалнуудые эсэслэн шиидхэхые дурадхана. Гэбэшье гансал хоёр талын зүгhөө hайн эрмэлзэл харуулжа, эбэй хэлсээ баталхые үнэн зүрхэнhөө хүсэhэн байбал лэ, хэлсээн амжалтатайгаар түгэсэхэ бшуу.

Үзэл сурталай талаар алгасал хадаа «эбтэй эетэйгээр зэргэ оршолгын табан гол ёhоной үндэhөөр Хитад Советскэ Союз хоерой гүрэн түрын харилсаае гуримшуулгада hаалта болохо ёhогүй» гэжэ hүүлэй үедэ КНР-эй правительствашье мэдүүлhэн байна. Үзэл сурталай талаар гараhан арсалдаае гүрэн түрын хоорондохи харилсаанда нэбтэрүүлхэгүй гэжэ хитад талын хэлэhые бидэ хараадаа абанабди.

Манай партиин, арад зонойнай хүсэл эрмэлзэлые харуулан, нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXIV съездэдэ КПСС-эй ЦК-гай хэhэн тоосоото элидхэл соо игэжэ мэдүүлээ hэн:

«Бидэнэр совет гүрэнэй национальна аша туhые хэзээшье хохидуулхагүйбди. КПСС саашадаашье марксизм-ленинизмын үндэhөөр социалис оронуудай болон дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ. Гэхэтэй хамта Советскэ Союз болон Хитадай Арадай Республикын хоорондохи харилсаае hайжаруулха ябадал манай хоёр ороной үни сагай, гол шухала аша туhатай, социализмын аша туhатай, арадуудай эрхэ сүлөөгэй болон эб найрамдалые бэхижүүлхэ зорилготой тааралдаха байна гэжэ манай парти, совет правительство үнэн сэдьхэлhээ этигэдэг. Тиимэhээ бидэнэр Советскэ Союз болон Хитадай Арадай Республикын хоорондохи харилсаае гуримшуулаад, тэдэнэй hайн хүршэнэр ёhоной хани барисаае hэргээхын тулада али болохоор туhалхаар бэлэн байдагбди. Эсэсэй эсэстэ энэ туйлагдаха гэжэ этигэнэбди».

КНР тушаа КПСС-эй, совет гүрэнэй баримталжа байгаа энэ үнэн зүб, сэхэ hайн политикые аха дүү социалис оронууд, коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинууд, бүхы түрүү, эб найрамдалда дуратай хүсэнүүд, тэрэ тоодо Хитадай ажалшадшье ойлгон дэмжэнэ.

* * *

Гансал марксизм-ленинизм ниитын хүгжэлтын бодото жама ёhые, шэглэлыень эли тодоор ойлгохо арга, революционернүүдтэ олгодог, дэлхэйе хубилгахын түлөө тэмсэлдэ, стратеги болон тактика зохёохо ябадалда, социализм, коммунизм байгуулха хэрэгтэ научна ёhоор хандаха арга олгодог гэжэ КПК-гай 50 жэлэй турша ябажа гараhан орёо хэсүү зам гэршэлнэ. Марксизм-ленинизмдэ, пролетарска интернационализмда үнэн сэхэ байбал лэ, коммунистнуудай бүхы ябуулгань урагшатай hайн байха юм. Харин дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй ямар нэгэн отрядай эдэ гол ёhонуудhаа хадуураапаань, тус отряд буруу hүрэжэ, энэнь бүхы дэлхэйн коммунистнуудай ниитэ хэрэгтэнь хохидол ушаруулха.

Революциин илахын, социализмын замаар амжалтатайгаар дабшахын тулада КПСС-тэй, Советскэ Союзтай, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнтэй нэгэн хамта байха гээшэ шухала удха шанартай гэжэ Хитадай коммунист-интернационалистнууд хододоо онсолон тэмдэглэдэг байгаа.

Хитадай Коммунис партиин 50 жэлэй ойн үдэр совет коммунистнууд, совет хүнүүд марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын үзэл бодолые бэелүүлхын түлөө шэн габьяатайгаар баатарлигаар тэмсэжэ байгаа Хитадай коммунистнуудые, бүхы хүнүүдые үнэн зүрхэнhөө хүндэлжэ байhанаа, Хитадай революциин илахын тулада, дэбжэлтэ болон социализмын замаар Хитадай урагшаа дабшахын тулада хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэжэ ябагшадые үнэн зүрхэнhөө хүндэлжэ байhанаа мэдүүлнэ.

И. АЛЕКСАНДРОВ.

«Правда» газетэhээ абтаба.

ХҮН ТҮРЭЛТЭН ШАНАЛАН ГАШУУДАНА

Дэлхэйн гүрэнүүдэй ба олониитын ажал ябуулагшад, эрдэмтэд, мэргэжэлтэд, юрын хүнүүд совет космонавтнар Г. Т. Добровольскиин, В. Н. Волковой, В. И. Пацаевай усалтан наhа барhые ехээр шаналнa. Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ хэрэгтэ тэдэнэй ехэ туhа хүргэhые дэлхэйн хэблэл ба радио тэмдэглэнэ.

hанагдаа үзэгдөөгүй гаэлтын болоhонтой дашарамдуулан, совет арадта, наhа барагшадай бүлэнэртэ бүхы дэлхэйн хүн зон шаналалаа мэдүүлнэ.

* * *

САНТЬЯГО. Президент Альенде Сантьягадахи СССР-эй посольстводо орожо, совет космонавтнуудай усалтан наhа барhантай дашарамдуулан, гүн ехэ шаналалаа мэдүүлбэ. «Бүхы хүн түрэлтэнэй дэбжэлтын аша туhада ами наhаяа зорюулhан» замбуулинай баатарнуудые хизаарлашагүй ехээр хүндэлhэн үгэнүүдые посольстводо орогшодой дэбтэртэ бэшээ.

* * *

ВАРШАВА. Арадай засагта Польшын ниислэлэй ниитын эмхинүүд болон предприятинуудай түлөөлэгшэд Варшавадахи совет посольстводо орожо, ехэ гаэлтын болоhонтой дашарамдуулан, Советүүдэй ороной аха дүү арадта үнэн зүрхэнэй шаналал коллективүүдэйнгээ зүгhөө мэдүүлбэ.

* * *

УЛААН-БААТАР. МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Д. Моломжамц, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Б. Лхамсүрэн, МНРП-гэй ЦК-гай гэшүүд, МНР-эй Обороной министр Б. Дорж болон бусад хүдэлмэрилэгшэд июлиин 1-дэ МНР-тэхи совет посольстводо орожо, космонавтнуудай усалтан наhа барhантай дашарамдуулан, гүнзэгы ехэ шаналалаа мэдүүлээ.

* * *

АММАН. Хүшэр гаэлтын тохёолдоhонтой, гурбан совет космонавтын усалтан наhа барhантай дашарамдуулан, бүхы дэлхэйн арад зоной шаналжа байhые Амманай радио болон телевидени дамжуулганууд соогоо онсолон тэмдэглэнэ.

БЕРЛИН. ГДР-эй бүхы газетэнүүд шаналал гашуудалай тэмдэгтэйгээр хэблэлдэ гараа. Наhа барhан совет космонавтнууд Г. Т. Добровольский, В. Н. Волков, В. И. Пацаев гэгшэдэй портредүүд, тэдэнэй габьяада зорюулагдаhан бусад материалнууд, дэлхэйн хэблэлэй hанамжанууд түрүүшын хуудаhануудта толилогдонхой.

* * *

НЬЮ-ЙОРК. Хүндэ гаэлтын болоhон — совет космонавтнуудай усалтан наhа барhан тушаа гүнзэгы ехэ шаналал мэдүүлhэн бэшэгүүд Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин гэшүүн оронуудай тусхайта түлөөлэлгын зургаануудhаа ООН-ой дэргэдэ СССР-hээ байдаг түлөөлэлгын зургаанда ороhон байна. Дэлхэйн ба бүхы хүн түрэлтэнэй аша туhада зорюулан замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ хэрэгтэ совет космонавтнуудай угаа ехэ туhа хүргэhыень Венгриин, Польшын, Австриин, Пакистанай, Англиин, США-гай, Францци болон бусад олон оронуудай саг үргэлжын түлөөлэгшэдhөө абтаhан бэшэгүүд соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

* * *

КАИР. Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэлгын түүхэдэхи угаа ехэ туршалгануудай нэгые хэжэ дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр «усалтан наhа барhан» совет космонавтнуудай гэгээн гэрэлтэ дурасхаал тухай редакционно статья соогоо Каирай «Аль-Ахрам» газетэ бэшэнэ.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

МНР-эй Конституциин үдэр

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Бүгэдэ арадай hайндэрые — МНР-эй Конституциин үдэрые монгол ажалшад тэмдэглэжэ байна. Агууехэ Октябриин сэхэ нүлөөн доро, арадай революциин илалта түгэлдэрөөр дүүрэhэнэй ашаар манай арад хархис засагые хэтэдэнь усадхаа, шэнэ ажабайдалай замда бусалтагүйгөөр ороо, үнэхөөрөөл эрхэ сүлөөтэй, зол хубитай болоо гэжэ «Үнэн» газетэ түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ.

Дундада зуун жэлэй феодальна гээгдэлтэ байдал богонихон болзор соо зайсуулан усадхагдаа, мүнөө арадай Монгол капиталис хүгжэлтын шатые алгасан гараад, социалис общество амжалтатайгаар байгуулжа байна.

Монголой ажалшад үнэхөөрөөл оронойнгоо бүрин эрхэтэ эзэдынь болонхой.

США-гай Верховно сүүдэй шиидхэбэри

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Пентагоной документнүүдые толилолго США-гай национальна аюулгүй байдалда хоро хүргэнэ гэhэн правительствын баталамжые США-гай Верховно сүүд зургаан дуугаар буруушаагаа. 3 дуун энэ баталамжые зүбшөөжэ үгэhэн байна.

Верховно сүүдэй энэ шиидхэбэри ямар удхатайб гэхэдэ, Пентагоной материалнуудые саашадаа толилхонь «Нью-Йорк таймс» ба «Вашингтон пост» газетэнүүдтэ зүбшөөгдэнэ гээшэ.

Пентагоной нюуса элидхэлэй нилээд ехэ хубиин американ газетэнүүдтэ толилогдоhоной гү, али конгрессменүүдэй дуулган тарааhанай hүүлээр Верховно сүүдэй шиидхэбэри баталан абтаhан байна.

ЧССР-эй президент пионернүүдтэ айлшалба

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин пионернүүдэй — «Улаан одото зам» гэжэ областной мүрысөөтэ нааданда илажа гарагшадай ниитэ республиканска слёдто хабаадагшадта айлшалан, Хойто Моравиин Градец городто ЧССР-эй президент Л. Свобода, ороной партийна ба гүрэнэй бусад ажал ябуулагшад ерээ.

Баярай жагсаалай үедэ эдир пионернүүдые КПЧ-гэй ЦК-гай правительствын зүгhөө Л. Свобода халуунаар амаршалhан байна.

КПЧ-гэй революционно заншалнуудта үнэн сэхэ байхыень, үнэхөөрөөл интернационалистнууд-ленинецүүд болохыень, социалис Эхэ оронойнгоо hалбаран хүгжэхын тулада бүхы ами наhаяа зорюулхыень пионернүүдые тэрэ уряалаа.

Эрдэм ухаанай ба дэбжэлтын аша туhада ами наhаяа зорюулhан баатар космонавтнууд Г. Т. Добровольскиин, В. Н. Волковой, В. И. Пацаевай дурасхаалые ЧССР-эй президентын дурадхалаар пионернүүдэй слёдто хабаадагшад минутын турша соо абяа аниргүйгөөр зогсожо ёhолон хүндэлөө.

ҮҺӨӨГӨӨ АБАНА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Федеральна засагаархидай захиралтаар шэнэ Орлеанда окружной прокурор Джим Гаррисон арестовалагдаа.

«Хуули сахилгада hаад түбэг ушаруулаа» гэhэн гэмнэлгэ Гаррисонда тохогдоо гэжэ юстициин министр Митчелл мэдүүлээ.

Президент Джон Кеннедиие алаhан ушар байдалые Джим Гаррисоной удаан саг соо мүрдэhэниинь мэдээжэ. ФБР-гэй ба Центральна тагнуулай управлениин хабаадалгатайгаар бэлдэгдэhэн үгэсэлгэhөө уламжалан, Кеннеди алуулhан байгаа гэжэ Гаррисон бэсаадаг байhан юм. Энэниие мүрдэлгэдэ hаад ушаруулна гэжэ правительствын Шэнэ Орлеанай окружной прокурор нэгэтэ бэшэ гэмнэдэг байгаа.

Гаррисонай үнгэргэhэн мүрдэлгэдэ хабаадалсаhан городской полициин капитан Фредерик Соул Гаррисонтай хамта арестовалагдаа.

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

Һаяхан Буряадай уран зохёолшодой холбоондо залуу шүлэгшэ Цырен-Ханда Хубитуевагай шэнэ шүлэгүүд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Ц. Хубитуевагай дээдэ һургуули дүүргэжэ, багшын мэргэжэлтэй болоод, ажаллажа эхилһээр гурбан жэл үнгэрөө. Хэжэнгын дунда һургуулида һуража ябахаһаа эхилээд, Цырен-Ханда шүлэг бэшэжэ туршадаг һэн. Удаань Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент болоод ябаха үедөө шүлэг-бүтээлэй орёо оньһые оложо захалаа бэлэй. Дурсагдагша институдай буряад таһагай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн Бавасан Абидуевай нэрэмжэтэ литературна нэгэдэлдэ Ц-Х. Хубитуева эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, тэндэхи гар бэшэлгын журнал гаргалсадаг байгаа.

1969 ондо залуу шүлэгшын үхибүүдтэ зорюулһан «Улаалзай» гэжэ шүлэгүүдэй согсолборие республикымнай номой хэблэл гаргаа һэн.

Мэнэ һая болоһон зүбшэн хэлсэлгэдэ манай мэдээжэ уран зохёолшод Чимит Цыдендамбаев, Николай Дамдинов, Цырен-Дулма Дондокова, мүн залуу зохёолшод Матвей Осодоев, Мэлс Самбуев, Намжил Нимбуев, Б. Жанчипов гэгшэд һанамжануудаа хэлэжэ, шүлэгүүдэйнь һайн, мүн дутагдалтайшье талые тэмдэглэбэ.

Хубитуевагай һүүлэй үедэ бэшэһэн шүлэгүүд арга шадабариингаа талаар нилээд дээшэлһэн,үгэ хэлэнииньшье баляжаһан байна.

Һайн һайн шүлэгүүдээ түүбэрилэн шэлэжэ заһабарилаад, ном болгожо хэблүүлхыень зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан нүхэд залуу авторта дурадхаба.

Ц.-Х. ХУБИТУЕВА.

ЖЭЛНҮҮД

Жэлнүүд, жэлнүүд...
Гэнжын сараа
Гэшхэһэн жэлнүүд.
Эхэнэрэй заяа
Эдлэһэн жэлнүүд.
Хаан хонхоор
Хаагалһан жэлнүүд.
Улаан шуһаар
Урдаһан жэлнүүд.
Жэлнүүд, жэлнүүд...
Хубисхалай дүлөөр
Хурылһан жэлнүүд.
Жаргалай одоор
Задарһан жэлнүүд,
Хүлэг онгосо
Хүллэһэн жэлнүүд.
Хүнүүдэй заяа
Холбоһон жэлнүүд.
Жэлнүүд, жэлнүүд...

ҮҮЛЭД

Огторгойн уудамаар
оодорлоно үүлэд.
Хайшаашьеб
хурданаар
хотиролдон нүүнэд.
...Холын хизаар,
хото газараар
Хуби заяагаа
бэдэрнэ аал?
Замда төөриһэн
аяншан мэтээр
Зайдан тэнгэреэр
бэдэрнэл даа.
Алтан үлгы —
амгалан оронтойм
Холшор сэдьхэлээ
холбохоо яанаб?
Түүхэ, солоо
түүрээн магтадаг
Түрэл нютагтам
түбхинэхөө яанаб?

ХЭРБЭЭ БИ...

Хэрбээ би
зураашан һаа,
Хээрэ талын
мүнгэн шүүдэрээр
ундалжа,
Сэсэгэй хангал
сэгээн агаараар
амилжа,
Хонон, үнжэн
хонхо сэсэг
түүхэ һэм,
Огторгой хушаһан
оодон үүлэдые
тууха һэм.
...Хонхо сэсэгэй
холбоо дэльбэ
[illegible]ажа,
Хонгор дэлхэйн
хабһан өөдэ
абирнам.
Шуһанайм һудал
шэнэ хүсөөр
орьёлжо,
Байгаалиин нюуса
зүүдэн соогоо
бэдэрнэм.

УРГЫ

Ургы, би шамайе бэдэрнэб,
Урда уулааршье тэнээб.
Сэнгүүхэн үглөөнэй толые
Сэсэгтэ таладаашье угтааб.
Арюухан мүшэдэй толон
Аянайм харгы залаа.
Шүүдэрэй мүнгэн дуһал
Шэнэ мэдэрэл залгаа.

Хадын шарахан сэсэгүүдые
Хасартаа няажа энхэрнэб.
Сэнхир хүхэхэн ургыгаа
Сэдьхэлдээ үгылэн гунигланаб.
Ургы, угаа уяхан бэетэйлши,
Ургы, угаа богони наһатайлши.
Мүнхын уһаар дэльбыш, ургыхан,
Мүнхэрүүлхэ шэдитэй һайб.

ТООНИ

МҮНГЭН СОСОР

Буряадайнгаа мүнгэшэ дархашадай бүтээлнүүдтэй һаянай ходо танилсажа байдаг болонхой гээшэ аабзабди. Һүүлэй жэлнүүдтэ дархашуулай бүтээлнүүдэй выставкэнүүд эмхидхэгдэнэ.

Эд болоһон бүтээлнүүдые выставкэ дээрэ харахадаа, харагшад аргагүй гоёшоодог ааб даа. Зүгөөр эд болоторoo, тэрэниие хэжэ байһан хүнэй гарые хэды холгооноб гэжэ тухайлхань бэрхэтэй. Тэрэниие мэдэхын тула мүнгэшэ нарин дархашуулай мастерскойдо орожо, хэжэ байһан юумыень ажаглаха шухала юм бээз.

Сосор Санжиевич Санжиевай бүтээлнүүд выставкэ харагшадай анхаралые яһала татадаг даа. Юрын хүйтэн түмэрэй гү, али үнгэтэ металлай хүсөөг дарханай уран гарай ашаар үльгэрэй һайхан сэсэг болон һалбаршахыень хаража байхада, хэды урматай гээшэб! Хэбтэ сохюулаад, элдэб һайхан угалза татуулхадаа, бэлэн болоһон эдлэлнүүд «абяагүй» хүгжэм зэдэлүүлһэн шэнги. Ямаршье эдлэл: һиихэ, бэһэлиг, эхэнэрэй бусад зүүдхэлнүүд сэсэг набшаар гоёогдоод байхадаа, хээрын ургамалтай дуу андалдаһан шэнги байха. Тиихэдэнь байгаали дархан хоёр мүрысэжэ байна гү гэжэ һанахаар.

Бүтээлнүүдээ хайшан гээд гоёожо шадапабта гэжэ дарханһаа асуугаа һаа, харюу гансата хэлэхэгүй...

Юрын хүйтэн металлые ажабайдалай амисхаалтай болгохо шадабаритай хүн бэлигтэй, тиихэдээ бэлиг дээрэнь эсэшэгүй ажалай дүн нэмээгдэнэ гэжэ ойлгохош. Санжиевай гараар бүтэһэн, эхэнэршье, эрэшье хүнэй зүүдхэлнүүд Улаан-Үдэдэ, Эрхүүдэ, һүүлдэнь Бүхэроссийска выставкэдэ (Москва) табигдажа, олоной һайшаалда хүртэһэн байха юм. Автортань «Буряадай АССР-эй арадай уран зураашан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо, «Бүхэроссийска выставкэдэ хабаадаһанай түлөө» гэһэн медаль барюулагдаа. Энэ хадаа нүхэр Санжиевай намтарта тохёолдоһон дэмбэрэлтэ ушар мүн.

Сосор Санжиев хадаа түмэршэ дарханай онол арга гүйсэд шудалһан, тон нарин дархан юм. Тэрэнэй һанахагүй, бүтээхэгүй юумэн үгы хаш даа. Тэрэнэй зарим бүтээлнүүдые харахадаа, авторынь сэдьхэлээрээ дуушан хүн гэжэ ойлгохош. Нээрээшье, тэрэнэй хэһэн юумэнүүд өө-мөөгүй, удхаар дүүрэн, дабтагдашагүй маягтай...

Сосор Санжиев Зэдын аймагай Алцаг гэжэ нютагта 1900 ондо түрэһэн намтартай. Нютагайнь хада уула, нарһан тужанууд, хуһа шугынууд, гол горходынь Сосорой бага наһые үлгыдэжэ, энхэрэл дурыень буляаһан юм даа. Тиимэ һайхан байгаалиин дунда боргожоһон хүн хадаа мүнгэшэ дархан бүтээлнүүдээшье тон өөрынхеэрээ, дабтагдашагүй уранаар шэмэглэжэ шададаг бэшэ аал?

Сосорой эсэгэ ангууша байһан. Тиигээд агнууриһаа бусахадаа, хүбүүншэ тайга соо хараһан, үзэһэнөө уран гоёор хөөрэжэ, хүбүүнэйнгээ һонор сэдьхэлдэ поэзиин үрэһэ тариһаншье байгаа аалам. Уданшьегүй Сосор эсэгэеэ дахажа, хүбшөөр зайдаг болоходоо, сахир сагаан саһан дэгэл нэмэриһэн хүдэр ногоон хушануудые, һалхигүй сагта ой модоной аниргүй нойрсохые хаража ,сэлгеэн агаараар сээжэ дүүрэн амилжа үзөө.

Нютагтань мүнгэшэ дархашуулшье бии һэн ха. Жэшээнь, Бадмын Бадма-Цырен, Жамсын Эрдэни гэгшэд суутай дархашуул байгаа. Абяагүйхэнөөр дархалжа, али нэгэ юумэ шудхажа һуудаг тэдэ дархашуул тухай мүнөөшье нютагаархиниинь баяртайгаар хэлсэжэ һуудаг, бүтээһэн эдлэлнүүдыньшье хүнэй нюдэ баясуулһаар.

Нютагайнь тэдэ дархашуул хүнэй захилаар гоё һайхан гуу, шэмхүүргэ, хутага, хэтэ хэдэг байһан гэхэ. Зүүдхэлнүүдые хэхэ гээшэ тэрэ үедэ үнэтэйхэн үйлэдбэри болодог һааб даа. Гамбуур мүнгэн, яншан мүнгэн гэхэ мэтэ материалнууд үхэр малаар олдодог байһан юм. Тиимэ мүнгэн эгээл шанартай гэжэ тоологдодог һэн, юундэб гэхэдэ, харахада урин үнгэтэй, үйлэдбэридэ бэлээр оросотой эрдэниин зүйл байгаа бшуу.

Бишыхан Сосор тэдэ дархашуулда ходо айлшалдаг, дархалхыень удаан ажаглан харадаг һэн ха. Урданай мүнгэшэ дархашуул нюусаяа тиимэ бэлээр хүндэ хэлэдэггүй байгаа. Теэд һонюуша хүбүүн ямар нэгэн буландань хоргодоод, хэжэ байһан юумыень хурса нюдөөрөө алдангүй шэртэжэ һуудаг байгаа...

Арбан зургаатай болоходоо, өөрөө дархалжа эхилбэ. Тиихэдээ нютагайнгаа уран дархашуулай онол аргануудые һажаадаг һааб даа. Түрүүн саарһан дээрэ гү, али хуһанай үйһэн дээрэ зураад, һүүлдэ тэрэ зурагаа мүнгэнэй хабтаһанда һиилэжэ ородог байгаа.. Һүүлдэнь дүршэлтэйхэн болохолоороо, мүнгэн дээрээ гансата һиилэжэ һураа.

Сосорой арбан найматай болоходо, эсэгэнь наһа бараа. Удангүй эхэнь нүгшөө һэн.

Нютагтань шэнэ засагай тогтоходо, залуу хүбүүн ниитын ажалда хабаадажа эхилээ. Наһан соогоо ямар ажал хээгүйб? Колхозой түмэршэ дархан, бригадир, түрүүлэгшэ, гагнууршан ябаа.

1967 онһоо Улаан-Үдын аймагай Поселье һууринда нютагжаа. Тиигэбэшье эдир наһандань зүрхыень буляаһан нарин дарханай ажал ходол сэдьхэлдэнь ябалсаа бшуу. Тиигэжэ наһатайхан болоһон хойноо дахин шудхалаа, һиилүүр хэжэ эхилээ ха юм.

Хүгшэрһэн хойноо һайхан юумэ бүтээжэ шадахагүйш гэһэн ойлгосо балайшье зүб бэшэ даа. «Дурлаһан мэлхэй далай харайха» гэһэндэл ямаршье ажалда үнэн сэдьхэлһээ дурлабал, хүн гээшэ хэдышье наһатай болоһон хойноо гайхамшаг юумэ өөрынгөө гараар бүтээжэ болодог ха юм. Тэрэниие Сосор Санжиевай уран гараар бүтээһэн зүүдхэл шэмэгүүд гэршэлнэ.

...Хөөргын хүсэтэ амисхаал доро улаа бутаран халажа байһан сог дээрэ хаягдаһан мүнгэн улайтараа халаад, хайладаһан боложо эхилхэ юм. Тиихэдэнь дархан хайлаһан мүнгэеэ сүмөөхэнөөр абажа, шабар хэбтэ шудхажархина. Мүнгэнэйнгөө хүрэхэдэ, хэбһээнь гаргажа, дархан уран гараараа үлүү булуу юумыень мүлижэ, заһажа ородог.

Зэр зэбсэгынь хуушанай. Гагнуур, алхахан—хамаг юумые улаан гараараа бүтээхэ гэһэн зэбсэгүүд. Хэблээд, гагнаад, һиилээд, һүүлдэнь шүүмжэлһэн нюдөөр һайса хараһан лэ хойноо бүтээлнь бэлэн болоо гэхэ.

Мүнөө Санжиевай Михаил гэжэ хүбүүниинь Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводто хүдэлдэг. Теэд амаралтынгаа үедэ эсэгэдээ ерэхэдээ, эжэлэнгүй дархалалсашадаг. Заримдаа эсэгэ хүбүүн хоёр орой болотор һуушадаг зантай. Теэд уран шадабариием түрэһэн хүбүүмни халажа абаха гэжэ сэдьхэхэдээ, эсэгын досоо нара ногоо татан байдаг даа.

Тиихэдэ Захааминай, Зэдын, Сэлэнгын аймагуудһаа залуу дархашуул һургаал заабари абахаяа Санжиевта ерэдэг юм. Мэдэһэн юумэеэ нюухагүй, олонтой хубаалдаха гээшэ Сосор дарханай заншал.

Хуушанай бусад мүнгэшэ дархашуул мэтэ, Санжиев республикынгаа нютагай промышленностиин захил дүүргэжэ байдаг. Яһала олон шабинартайшье болонги. Александр Эрдынеев, Радна Санжитов багшаяа баясхалангай үгөөр дурсадаг байха юм. Тэдэнь мүнөө мүнгөөр өөһэдөө юумэ бүтээдэг болоо.

«Мүнгэшэ дархан», «Мүнгэн Сосор» гэжэ Санжиев тухай нютагайнь үбгэн хэлэжэ байгаа бэлэй. Тэрэнэй бүтээлнүүдыень харахадаа, ямар уран сасуулбари хэһэн байгаа гээшэб гэжэ һанаһан хүм. Үнэхөөрөөшье, Сосор Санжиев уран, ёһотой мүнгэн гартай хүн байшоо.

Р. БАДМАЕВА,
Буряадай ниитын эрдэмэй институдай хүдэлмэрилэгшэ.

ДАХА БАДМЫН ЗҮҮДЭН

(ҮЛЬГЭР)

Ангуушан Даха Бадма ерэ юһэн Хашхаргын олон хадануудаар агнажа ябатараа, удаахан саг соо унтаад, иигэжэ зүүдэлһэн гэхэ: Хашхаргын үбэртэ сагдуул түшөөд тамхилжа, агнууриингаа олзо һайшаажа һуутарнь гэнтэ хара үүлэ хаха сохин, шэрэнги соогуур зурылган, томо гэгшын амитан ууртай янзаар уухилан, сухалтай янзаар шуухиран сэхэ ерэжэ ябаба. Энэшни ямар томо баабгай ерэбэ гээшэб гэжэ һанан байтараа обёоржо харан гэхэдэнь, хажуудань айхабтар томо, бэеэрээ ута, бэлхүүһээрээ нарин, матаар аягын шэнээн хоёр хонхор хара нюдэтэй, ехэ һүрөөтэй амитан алаг эреэн нюдэеэ арбан гурба эрьюулэн хаража байба. Айһан ангуушан «ай зайлуул, яаһан ута, гонзогор амитан гээшэб» гэжэ аман соогоо гүбэр шэбэр гэхэдэнь, тэрэнь баярлаһан мэтэ боложо иигэжэ хэлэбэ ха:—Ши намайе танибаш. Бишни үнэхөөрөө эзэн тайжа Хашхаргын эгээл ехэ түшэмэл Гозогор баабай гээшэб. Ши намтай ябаха болоош»—гэбэ ха.

Тиигэжэ үнөөхил ерэһэн харгыгаараа хара үүлэ хаха сохюулан, бүтүү шэрэнги соогуур ангуушаниие дахуулаад ябажал байна. Удааншье, түргэншье ябаһанаа, холо ойрошье ябаһанаа мэдэнгүй, огторгой туламар оройтой сэнхир хүхэ ордоной хажууда ябашоод байбад. Тиигээд гэнтэ үргэн гэгшын үүдэн нээгдэбэ. Ордон соо орон гэхэдэнь, уужам гээшэнь заха хизааргүй, огторгой туламар оройтой сэнхир хүхэ ордон байба. Энэ ордон соо хэн байнаб гэхэдэ, арбан хүнэй алдалжа хүрэхэгүй, орбонтойнь һуга татаһан агар зандан модо һандайлжа, тиимэ гэхын аргагүй томо юумэ һуужа байба. Энэ бол бол ерэ юһэн хадануудай эзэн тайжа Хашхарга гээшэ гэжэ Гонзогор баабай Даха Бадмада хэлэбэ. Уданшьегүй хэдэ хэдэн хада уулын эзэд сугларшаба. Тэдэнэй дунда улаан хадын эзэн—Торгон-Шара, хуһан хүтэлэй эзэн—Хүлэг-Бооржо, Хүсөөтэ, Шэнэһэтэ хоёрой хоорондо Хүнды булагай эхиндэ оршон байдаг, хөө хара моритой хүсэтэ ехэ баатар Залаа-Баабай ба бусад Даха Бадмые тойрошоод шашалдажа байна гэжэ түлэг дундаа зүүдэлжэ, айжа гайхажа байтараа һэреэд харан гэхэдэнь, үнөөхил бүдүүн нарһанай хажууда унтаһан газартаа, хажуудань хада уулын эзэдшье үгы, ори гансааран һууба.

Зай, ямар жэгтэй зүүдэн үзэгдэбэ гээшэб гэһээр гэртээ түргэн бусаад, ламада ошожо тиимэ тиимэ юумэ үзэжэ зүүдэлээб гэжэ айладхахадань, ламбагай «энэш ехэ хатуу зүүдэн байна, хада уулын эзэдые хүндэлжэ, обоо тахюулха, үргэл мүргэл хэхэ болоош гэжэ абарал буулгаһан гэхэ. Тиигэжэ Даха Бадма ламые залажа обоо тахюулдаг болоһон, мүн хожомоо энэ ушар заншалшье болоһон байжа магад гэлсэдэг.

Үнэндөө энэмнай ямар удхатай зүүдэн болоноб гэхэдэ, Даха Бадма гээшэ урдын харанхы мунхаг байдалтай үе сагай мухар һүзэгтэнэй нэгэн байһан тула тэрэнэй бурхан, тэнгэри, хада уулын эзэд бии юм гэжэ этигэдэг, тэдээниие дурдажа мүргэдэг ябадал үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн болоһон байгаа бшуу.

Д. МУНКОЕВ.

Г. ЧИМИТОВ — БАСНИ

ҮБҺЭНЭЙ ХОРЁО СОО

Сарья болоһон саһан дээр
Сасажа миил тарааһан
Сагаан гордогор һолоомо
Сааша наашань түлхисэгөөн
Хог мэхнинэ бэдэрһэн
Хобигор туранхай үхэрнүүд
Үбһэнэй хорёо соохоно
Үнинэй хаагдаад байһан
Маряатай тобир тарган
Мантан томо эреэгшэниие
Хорон нюдөөр хаража,
Хоорондоо үүгэнэлдэнэ:
—Энэ үмсынгөө үнеэс
Эээмнай үбһэнэй хорёо соо
Хаагаад, манай тэжээлые
Хамаагүйгөөр гэшхүүлнэ.
—Ниитын, һангай зөөрие
Нилээд үрижэ байнал даа.
—Харин бидэ тинхэдэ
Хара һолоомо химэлнэбди.
—Хайшан гэбэ гээшэбши?
Хамаг хуули эзэнэймнайл.
—Орхил даа, ши, мухагшан,
Ондоо хэлэхэ үгэгүй:
«Эзэн», «Эзэн»... Эзэниеш
Эмирхэ газар байха.
—Зүб!—гэжэ тэндэһээ
Зүдэрүү харагшан үүгэнэбэ.—
Зоргоороо болоһон Эзэнээ
Зохихо газартань дуулгая.
—Болнгты даа, дэмы!—гээд,
Боод алагшан мөөрэбэ.—
Эзэнээ нэгэл мүргөө һаа,
Эндүүрхээ ойлгогты.
Маргаашаш хүсэд болгонгүй
Мяханай комбинат хүргэгдөөд,
Абяа гаража үрднигүй
Арһаа хүндылүүлхэлта!..
Алагшанай үгые
Айн шагнаад, үхэрнүүд
Арэ нюргаа шэшэрүүлэн,
Аниргүй байжа үгөө һэн.
Зоной, ниитын зөөридэ
Зоргоороо ороһон зариманиие
Бата ажалша гараараа
Балшыса барижа шадахал аад,
Гэнтэ хожомоо энэмнай
Гэнэтэй байжа магад гээд,
Айха, һүрдэхэ ябадал
Артель, совхозуудта ушардаг.

УОЯНАЙ АРТИСТНАР

Хойто-Байгалай аймагай Уоянай Улаан гэрэй уран һайханай бүлгэмэй артистнар гансахан колхоздоо бэшэ, мүн аймаг соогоо мэдээжэ болонхой. Тэдэнэр һаяхан аймаг соогуураа ябажа концерт харуулба. Ябаһан лэ газартаа халуунаар угтагдажа, табиһан наадыень сугларһан зон ехээр һонирхон хаража, альга ташалгаар угтаа. Аймагай харалгын болоходо, уран һайханай энэ бүлгэмэйхид нэгэдэхи һуури эзэлээ.

Самодеятельностиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Ю. Золотарёвто, мүн концертдэ хабаадагшадта харагшад баяр хүргөөд, тэдэнэрэй зохёохы ажалда ехэ амжалта хүсэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: звенкнүүдэй Уоян гэжэ тосхоной самодеятельнэ артистнар хатар наадажа, гүйсэдхэжэ байна.

А. КЛИМЕНКЫН фото.

ХУРАМХААНАЙ УДАГАН

Абяанһаа түргөөр агаарта ниидэһэн самолёдууд, атомай хүсөөр мүльһэн далай дээгүүр мүшэ татуулһан ледоколнууд, элһэн губиие эрдэмэй шэдеэр ээлэн хушаһан эрдэни хэшэгтэ сэсэрлигүүд... Үүлтэр һайтэ үхэр малнууд. Булар хүрьһэ эсхэһэн булад агта—тракторнууд, Москваһаа сэхэ абтаһан телевизионно дамжуулганууд...—үнэр баян совет ажабайдал ба үе сагаймнай үнэн бодото шэнжэнүүд тухай иигэжэ үсөөхэн тэдыгээршье дурдахада, эльгэ зүрхэн, сэдьхэлдэмнай хэды ехэ һайхан бэ даа, теэд иимэ аглаг арюун зол жаргалаар бурьялан байгаа үе сагтамнай этигэшэгүй барга муухай:

Хашаланта зүдэрүү
Хархис хуушан үе сагай,
Тагалсагта малаа хюдажа
Тайлга, сэржэм хэдэг сагай,
Онгон сагаан тэнгэридэ
Мүргэн байһан сагай,
Удаган «ехэ эжыдэ»
Шүтэн байһан үе сагай

жэрхэмшэгтэ бузагай үлэгдэлнүүд үзэгдэһөөр лэ.

Бөө удаган гэһэн «амитадые» урда сагай ула болоһон гэжэ дуулахаһаа ондоо юумэ мэдэхэгүй, гансал хизаар ороноо шэнжэлэлгын музей соо оргой майхабшадаа орёолдоһон, орогүй зүдэрүү бөөгэй хүрэг дүрсэ хараа һаа хараһан зон айбабди гэн гэһээ, Хурамхаан нютагта хэдэн арбаад жэл соо «хэрэг» бүтээжэ, хэдэн зуугаад хүниие «тоножо» үрдиһэн Гананай Шоодоон гэжэ гай түбэг ехэтэ, галзуу дорюун амиды удаган олдошобо хаям.

...Хурамхаан тосхоной дундахи хуушан нэгэ гэр тээшэ ашаанай машина тооһо бушхуулан табилуулба. Тиин шофёрто хүргүүлжэ ерэһэн, монсогор хара туулмагтай юумэ һуйбадаһан наһажаал Ц. гэдэг машинаһаа буужа, тэрэ гэрэй хэрэлсы дабажа ороходонь, юрын хубсаһатай, жараад наһанай, үндэр шара бүдүүн эхэнэр—удаган —«эжы» Гананай Шоодоон гэдэгэй мүн бэеэрээ үндэлзэн бодожо:

— Аа, ерэбэ гүш?!—гээд айхабтар енгүүтэй дорюунаар ажаглаадхихадань, тэрэ орожо ерэһэн хүн үнөөхи туулмагаа һуллажа, шэлтэй хара архи, шэмэтэй тарган мяха, обоо хүбөө сагаан эдеэ, саахар боохор гаргажа, урдань табижархина. Тэрээн хоорондо удаган «эжын» урма зориг урбалдан хүдэлдэжэ, тэрэнь өөрыгөө улам ехээр этигүүлхэ гэһэн юумэ шэнги намтар ябадал тухайдаа нам зохидхоноор наманшалан һуужа, хөөрэжэ хүүнэжэ ороно ха: гүлгэ багадаа хара заарин бөөдэ «хамагшалуулжа» шанар, манжалай хүүлэжэ, шадал тамир ороһон тухайдаа шата дамжуулан мэдүүлээд, одоо мүнөө оргой майхабшагүйшье һаа, орон нютаг соогуураа орохо гэрээ оложо, хэсэ тойборгүйшье һаа, «хэрэг» бүтээжэ, амитан зоной һүнэһэ залгиһан ада анаахайнуудые даража эхилһэн тухайдаа маряатай бэеын хөөргэ даража, маряажа һууһан хурса нюдөөрөө шэртэжэ, маша дорюунаар хөөрэжэ һуутараа, ямар онгон боохолдойнь ороһон юм, «аса» гэжэ абаад, архииень гудамхиһан бэеэрээ, үнөөхи мяханһаань хүртөөд, үндэр шэнэ табаг табюулжа, үргэлэй шэнэ пулаад дээгүүрнь нэмэрижэ ерээд, баргажан аялгаар дуулажа байһаншуу аялгатайгаар, юушье хэлэһыень, дуудаһыень ойлгохын аргагүйгөөр үгэлжэ, шэбэнэжэ, бөөлэжэ, шангаржа захалба. Тэрэ хоорондо үнэхөөрөө: «сэнтэй архи сельмагтаа юм» гэжэ дурдаһан шэнги, дуунай хэдэк үгэ хоёр шэхэндээ хадуужа абаһан тухайдаа Ц. гэдэг урмаа хухаран хөөрэбэ. Тиин энэ дуундаа удаган «эжы» дам ехээр дашууржа, ганиржа гашалжа, табагтай эдеэгээ хурылан байтараа, нюдоо хурсадхан, хүлөөрөө дэбһэжэ: «аа, ерэбэбши, тонил»,—гээд, үбэлэй хүйтэн үдэр дунда үүдэ-үрхөө үдьхэлэн сэлижэ, дэгдэхэ шэнгеэр дэбхэншээжэ байтараа, гэнтэ шэлэ хүзүүгээрээ шэшэрэн таталдажа, шэрээ дээгүүрээ мухаришаба. Тиигээд: «Онго оруулхадамни, намайе юундэ гар дээрээ тодожо абаагүйбши»...—гэжэ айхабтар гэмэрэн зэмэлээд: «гэртэтнай эзэтэй болоһон эд байна бшуу, тэрэнээ хүнгэлхэт»,—гэжэ хэлээд, үшөө үргэл мүргэлтэ үндэр ехэ Шисгада ошожо, хии мори хиидхүүлхэт, Хүшэгөөртэ ошожо бүдэй үртэһэ үлгэхэт, дахин ерэжэ намда сэржэм үргүүлхэт гэхэ мэтын дааша дабашагүй ехэ даабари-зарлиг айладхажа, мүнгэ дахинаа эрихэдэнь, үнөөхи Ц. гэдэг айһан гү, али гайхаһан, голоһон гү, али эшэһэн маяг үзүүлэн зүбшөөжэ, абяа аниргүй һууһан бэлэй. Теэд тэрэ хүн һүүлээрнь хэды ехээр сэдьхэлээ гажараа б, сагаа хаяаб?

Иимэ «хэрэгүүд» Гананай Шоодооной гэртэ ганса нэгэ дахин жэл соогоо болодог бэшэ, харин тэнгэриин үдэр бүхэндэ тохёолдожо байдаг болошонхой.

Баһа нэгэ жэшээ. Загарайн аймагта ажаһуудаг О. Д. гэдэг олон жэлэй Хурамхаан нютагаа ошоогүйл аад ошожо, одоо үргэн ехэ үйлсын дундуур баяртай алхалжа ябатараа. удаган «эжытэй» уулзашаба хаям. Теэд ушарһан лэ хүнүүдэй юрын гуримаар үгэ хүүрээ андалдажа, мэндэ һайнаа мэдэлсээд, ябаха тээшэ яарахадань, гэр бүлэ, бэеынь элүүр тухай удаган «эжы» уланхадан асууража, ула мүрыень мүрдөөд байхадаа:

Харажал үзэмөөр, хүбүүн,—
Харгышни хаалтатай байна,
Хамшаг үбшэн буухаяа байна, —

гээд ябууд дундаа абарал буулгаадхиба. О. Д. гэдэг эрдэм һургуули үзөөгүй «эрэмдэг» тула хөөрүү зарим хүгшадэй үгэдэ, хүлээжэ угтаһан энэ удаганай һураг суудa этигэшэһэн тула байра дээрээ бахардан: «һайн бэлэйт. Туһалыт, туһалыт»,—гэжэ тулгардан гүйхэдань, эдишээ олоһон эхэнэр бөө үгэ дуугүй зүбшөөжэ, энэ тэрэ юумэ бэлдүүлхэ тухай захяа зарлиг хэлээд: «урда болоһон юумэ удхалан ойлгохо, хойно болохо юумэ хожомдуулангүй тайлаха минии шэди юм»,—гээд гэдэргэ харангүй ябашаба ха. О. Д.-шье обогошон мэгдэжэ (ехэл дээрэ зүрхэтэй хүн), ехэ һанаа үнөөндэ унажа, айл аймагаараа ябажа, архи, мяханай мүнгэ суглуулаад, 70 түхэригтэ бүхэли хониной мяха, 58 түхэригэй архи, тоһо, бүдэй үртэһэ таһархай—хуу барааниень абажа, удаган «эжытэй» удаадахияа бараалхаһан байна. Тиин ямаршьегүй элүүр энхэ ябаһан О. Д. орон нютагаа айлшалжа ошоһон аад, 200 гаран түхэригэй үри ялада унаһан, үшөө өөрөө үбшэн болоод бусаһан гэхэ.

Гайхана гүт?

Тиигээд үшөө удаган «эжы» зулгы һайхан зунай сагай эхилхэлээр, амархам гэһэн шалтагаар Дэрээн голой аршаан булагууд дээгүүр үбгэнөө дахуулан аяншалжа, бөөн бөөн гэнэн хонгор хүнүүдые суглуулжа бөөлэдэг, амархаа ерэһэн заримашуулай арюун сэдьхэлдэ ада баршадай «үбшэ таридаг, мүнгэ зөөриень һуулидаг гуримтай. Энэ оной май һара соо тэрэ Алла, Хүшэгөөр, Үмэхэйн аршаанууд дээгүүр аяншалжа, уула хадын эзэдтэ унда сэржэм үргэжэ, амархаа ерэһэн мунхаг заримашуулда арга «таримаа» хэжэ дүүргээд, Хүшэгөөртэ намар болотор байрлахаар бусажа ерэбэ...

Тоолохо томирхо болоо һаа, ондоошье жэшээ, баримтанууд олон даа Теэд эндэ хэниинь ехэ зэмэтэйб: шоно мэтэ шобторжо ороһон удаган гү, али шонын аманда этигэһэн гэнэн хонгор «хурьгаханууд» гү?

Энэ удаган үшөө хүн боложо хүлөө шоройдоһоор нэгэ газартаа ёһоор тогтожо хүдэлөөгүй, ото иимэрхүүгээр—эдилгэ абалга, мэхэ гохын ашаар ээрэмшээжэ, бөөлэжэ, гэнэн уладуудые мэгдэхээжэ ябаһан хүн. Үшөө юуб гэхэдэ, эсэгын гурбан хүбүүндэ ээлжэлэн, хадамда гараһыень яана гээбтэ? Жэгэндээрһэн лэ амитан!

Манай һанахада, гэмгүй ябаһан гэнэн хонгор «хурьгахануудай» арюун сэлмэг сэдьхэлтэй, элүүр энхэ бэетэй зандаа ябахын тула энэ шоно хээтэйн хорото хурса шүдэнүүдые хобхо татан хүнгэлхэ саг дүрэжэ ерээ.

Энэ—Хурамхаанай аймагай ажалшадай депутадуудай Советэй гүйсэдкомой, сомоной Советэй хэрэг. Мүн прокуратура, милици мүнөө хүрэтэр тэсэһэндээл адляар абяа аниргүй һууха ёһогүй.

БУДАМШУУ.

Ангуушадай суглаан

Сибирь болон Алас-Дурнын агнуури-олзоборилгын, гүрэнэй ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зонын суглаан Улаан-Үдэдэ июниин 30-да нээгдэбэ. Энэ суглаанда Амарай, Архангельска, Астраханиин, Мурманска, Свердловско, Камчатска, Сахалинай, Хабаровска, Шэтын, Эрхүүгэй болон бусад областьнуудай, Буряадай, Ядахай, Тувын, Коми АССР-нүүд болон хамта 21 область болон автономито республикануудай, РСФСР-эй Главохотын, госпромхозуудай управлениинүүдэй болон бусад түлөөлэгшэд хабаадалсана.

Суглаа нээлгэн дээрэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр В. И. Дубровский үгэ хэлээ.

«Наймадахи табан жэлдэ РСФСР-эй ангай ажахые хүгжөөхэ талаар хэгдэһэн хүдэлмэриин дүн ба КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдтэй зохилдуулан 1971—1972 онуудта хэгдэхэ хүдэлмэриин зорилгонууд» гэһэн түрүүшын элидхэл РСФСР-эй Главохот управлениин начальник Н. В. Елисеев хээ. Удаань «Госпромхозуудай хэһэн хүдэлмэриин дүн ба 1971—1975 онуудта тус ажахые хүгжөөхэ зорилгонууд» гэһэн эридхэл РСФСР-эй ан үсхэбэрилдэг ажахынуудай главкын коллегиин гэшүүн, госпромхозуудай управлениин начальник Д. А. Удачин, «Автономито республика, областьнуудта ангай ажахынуудые хүгжөөхэ талаар агнуури-олзоборилгын ажахынуудай управлениин хэхэ хүдэлмэриин зорилгонууд» гэһэн элидхэл РСФСР-эй главохотын ангай ажахын таһагай главна охотовед Д. И. Плотников, «РСФСР-эй ангай гүрэнэй фондые сахин хамгаалга, олзоборилгын зонодо харууһалга табилга» гэһэн элидхэл агнуури-олзоборилгые хинаха таһагай начальник А. И. Панкин, агнуури-олзоборилгын ажахые хүгжөөлгэдэ эрдэм наукын зорилгонууд» гэһэн элидхэл Центральна эрдэм шэнжэлгын лабораториин директор В. Ф. Гаврин, «Гүрэнэй олзоборилгын ажахынуудта капитальна барилга болон материальна техническэ хангалга эмхидхэлгые һайжаруулха» гэһэн элидхэл РСФСР-эй главохотын капитальна барилгын ба хангалгын таһагай начальник В. С. Соловьёв гэгшэд элидхэлнүүдые хэбэ.

Суглаан гурбан үдэрэй туршада үргэлжэлхэ байна. Элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ удаадахи үдэрнүүдтэ болхо.

Н. ЦЫБЕНОВ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Н-02434. Заказ № 995.